БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 34 (10402) | 1964 оной февралиин 9, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Хүдөөгэй барилгада —үргэн дэлисэ

Арадаймнай ажахы жэл ерэхэ бүри улам түргөөр хүгжэжэ байна. Түүхэтэ долоон жэлэй үнгэрһэн табан жэл соо совет хүнүүдэй хүсэтэ ажалай үрэ дүнгөөр һалсангүй байхын аргагүй. Гансахан барилгын талаар абаха болоо һаа, айхабтар ехэ ажалай хэгдэжэ байһые хүн бүхэн харана. Барилга арадай ажахын шухала һалбари мүн.

Городуудта, хүдөө нютагуудташье барилга үбэл зунгүй эрхилэгдэнэ. Гансахан манай республика дотор абажа үзэхэдэ, барилгын талаар яһала ехэ юумэн хэгдэнэ. Хооһон тала байһан газарта болбосон түхэлтэй город, тосхон байгуулагдана, шэнэ предприятинууд баригдана. Кабанскын аймагта целлюлозно-картонно комбинадай ехэ барилга түлэг дундаа. Химическэ промышленностиин ерээдүйн энэ предприятиин оло мянган хүдэлмэришэдэй ажаһууха тосхон эндэ үрган бодожо байна. Ажалшадай культурын эрилтые хангаха эмнэлгын зурганууд, һургуулиин, больница, магазинуудай, үхибүүдэй ясли, саадуудай байранууд баригдана.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудай дундаһаа Захааминай «40 лет Октября» колхоз промышленна барилгын дүй дүршэлые халан абалгаар бусадта жэшээ харуулһан байна. Эндэхи Баянголой нүүрһэнэй шахтын барилгашад тус колхозто ехэ туһаламжа хүргэһэн, мүнөөшье хүргэжэл байһаар. Энээнэй ашаар дурсагдаһан колхозой түб тосхондо байрын тон олон гэрнүүд, клуб, һургуули, малай типовой байранууд шэнээр баригданхай.

Мүнөө, хүдөө ажахые хурдан үргэнөөр хүгжөөхын түлөө бүхэдэ арадай тэмсэлэй улам үргэлжэжэ байһан энэ үедэ промышленна барилгын дүй дүршэлые хүдөө нютагуудай барилгада халан абаха гээшэ шухала болоно. Хүдөөгэй ажахынуудай барилга эрхилдэг «Бурятцелинстрой» трестын түрүү управленинүүдэй хүдэлмэришэд барилгын түрүү арга дүршэл хэрэглэхэ талаар түрүүшынгээ алхам хэжэ эхилээ. Үнгэрһэн жэлэй туршада тус трестын барилгашад Щергинскэ, Хэрэнэй, Яруунын совхозуудта муу бэшээр хүдэлмэрилжэ, малай шэнэ олон типовой байра, малшадай ажаһууха гэрнүүдые барижа, ашаглалгада оруулаа. Гансахан Хурамхаанай совхоздо малай хэдэн байраһаа гадна, интернат һургуулиин байшан, хамтын 4 байра, столово, мастерской байранууд баригданхай.

Хүдөөгэй үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим ажахынуудта барилгын талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байбашье, «Бурятцелинстрой» трестын олонхи управленинүүдэй ажалда ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ажалай эмхидхэлэй, тула, барилгын материалай саг соогоо бэлдэгдэдэггүй, мүн асаргададаггүй дээрэһээ олохон совхозуудта малай байрын барилганууд тон ехээр унжагайрна. Зарим газарта барилгын шанар яаха аргагүй муу байжа, тэрэниие усадхахын тула мүнгэ зөөри нэмэжэ гаргашалагдана. Иимэ харюусалгагүй хүдэлмэриин шалтагаанһаа Борзойн, Погранична совхозуудай малай байрануудай барилга ехээр унжагайрһан байна. Барилгын энэ мэтын дутагдал дээрэһээ ниитын малай үбэлжэлгэдэ ехэ хохидол ушаруулагдана.

Хүдөө нютагуудай барилга дээрэ промышленна түрүү арга үргэнөөр хэрэглэхын тула нэн түрүүн барилгын материалнуудые, тодорхойлбол, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, блогуудые гаргаха трестын предприятинуудай барилгые түргэдхэхэ саг ерээ. Тус асуудалай суглаа хураал дээрэ табигдадагшье һаа, барилгын трестын хүтэлбэрилэгшэд шанга хэмжээ абанагүй. Тиихэдэ трестын барилгын управленинүүдэй бүхы участогуудые, бригадануудые саг үргэлжын хүдэлмэришэдөөр хангалга гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Энэ асуудалай хүсэд шиидхэгдээгүй дээрэһээ түсэбэй дүүргэлтэдэ һаад ушаруулагдана.

Зарим ажахынуудай малай байрын барилгада гол анхарал табигдаад, хүдэлмэришэдэй, илангаяа отара, гүүртын малшадай байха гэрнүүдые, культбааза, бани, улаан булан бариха асуудал хэрэгсээгдэнэгүй. Барилгануудые түсэбөөр хараалагдаһан саг болзор соонь һайн шанартайгаар дүүргэхэ гээшэ барилгашадай һангин хэрэг мүн.

Барилгын участогуудай прораб, бригадирнуудай шиидхэхы үүргэтэй. Эдэ тушаалнуудые даажа байгшад барилгын материалнуудые (цемент, шифер, хирпиисэ, хюрөөдэмэл модо гэхэ мэтые) гээлтэ үрилтэдэ оруулангүй, наринаар гаргашалха, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, мүрысөөнэй дүн саг соонь гаргажа байха уялгатай.

Колхоз, совхозуудые шефтээ абажа, ажахынь хүгжэлтэдэ туһалха талаар локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллективэй республикынгаа промышленностиин бүхы предприятинуудай хүдэлмэришэдтэ һаяхан хандаһан хандалга ехэ удха шанартай. Энэ хандалгыень предприяти бүхэн дэмжэжэ, шефтээ абаһан ажахынгаа барилгада бүхы хэмжээгээр туһалха болоно. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай бригада отделенинүүдтэхи гэр байрануудые барилгада машина, техникэ, мүн хүдэлмэришэдэйшье хүсэн дуталдана. Хэрбээ шефүүдэй тус асуудалда онсо анхарал хандуулаад, колхозуудта модо, шулуу бэлэдхэлсэхэһээ эхилээд барилгын мэргэжэлтэй хүнүүдые эльгээхэ хүрэтэр шухала туһаламжын хүргэгдөө һаа, хүдөөгэй барилгада эрид хубилалта болохо байна.

Хүдөө ажахыгаа саашадань бүри ехээр хүгжөөхын тула түрэл парти, правительствамнай туйлай ехэ оролдолго гаргана. Энэ хүндэтэй зорилгые бэелүүлгэдэ хабаадалсажа ороһон хүдөөгэй барилгашад хайшан гээл һаа, байра бүхэниие түргөөр, хямдаар, һайнаар барихын тула бүхы хаба шадалаа харуулха байна. Тэрэнэй тула барилга дээрэ түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгон, барилгын бүхы хүдэлмэриие түргөөр ябуулха шухала. Тиигэжэ баталан абаһан социалис уялгаяа һара, квартал бүхэндэ дүүргээд байгаа һаа, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абахын түлөө тэмсэлдэ барилгашанай хубита хүсэд дүүрэнээр орохо бшуу.

Бухара—Уураал газопроводой барилга

Совет болон хариин журналистнуудта зорюулагдажа хэгдэһэн пресс-конференци

МОСКВА, февралиин 7. (ТАСС-ай корр.). Бухара-Уураал гэжэ газ дамжуулан ябуулдаг дэлхэй дээрэхи эгээл томо магистралиин барилгашадай ехэ илалтада зорюулагдаһан пресс-конференци мүнөөдэр Хариин оронуудтай соёлой талаар холбоо барисаа байгуулдаг гүрэнэй комитедтэ болобо. Совет болон хариин журналистнуудай үмэнэ СССР-эй газай промышленностиин талаар гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо К. К. Смирнов үгэ хэлэһэн байна. Газопроводой хайшан гэжэ баригдаһан тухай тэрэ мэдээсэһэн байна. 1963 оной эсэстэ газопроводэй түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтөө һэн. Барилгашад хадаа орёо хүндэ зорилгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Тэдэнэр сүл губи соогуур, шулуутай хадалиг газараар, уһагүй талын дундуур 2 мянган километр утатай энэ газопровод бариһан байха юм. 1963 оной эхеэр өөһэдынгөө правительствын баалалта доро Баруун Германиин фирмэнүүд Советскэ Союзда эльгээхэ ёһотой байһан үргэн хэмжээнэй томо хоолойнуудые эльгээхээ болиһон байгаа гээд нүхэр Смирнов һануулба. Тиигэжэ эдэ фирмэнүүд контрактнуудые эбдэһэн байгаа. Аягүй иимэ ааша гаргахадаа ФРГ-гэй правительство болон тэрэнэй союзнигууд Бухара—Уураал гэжэ магистралиин барилгада һаад тойбо ушаруулха гэжэ һанаашалһан байгаа гээшэ ха. Теэд тэдэнэй һанаашалгань буруу һүрөө. Богонихон болзор соо Советскэ Союз өөрынгөө заводууд дээрэ үргэн хэмжээнэй томо хоолойнуудые гаргадаг болоһон байгаа. Разопроводой нэгэдэхи ээлжээнэй барилга хараалагдаһан болзор соогоо дүүргэгдээ. Мүнөө хоёрдохи ээлжээнэй барилга хэгдэжэ байна. Энэ ээлжээн 1965 ондо ашаглагдажа эхилхэ юм.

Уураалые саашадаа газаар хайшан гээд хангаха тухай хөөрэхэ зуураа, нүхэр Смирнов иигэжэ хэлээ. Энээ руу газ имагтал Дунда Азиһаа бэшэ мүн Сибириин газар нютагуудһаа асарагдаха юм. Мүнөө Игрим-Серов гэжэ газопроводой барилга эхилэнхэй. Энэ газопроводоор «сэнхир хүхэ» түлишые Хойто Уураал руу дамжуулан эльгээхэ гэжэ хараалагдана. Ехэшье үни болонгүй Бухара—Уураал болон Игрим—Серов гэжэ газопроводууд нэгэ магистраль боложо нэгэдэхэ байна.

Совет орон дотор байгаалиин газай хэбтэжэ запасууд барагдашагүй ехэ. Тэрэнэй хэмжээн 60 триллион кубическа метр бии гэжэ тодорхойлогдоно. СССР дотор «сэнхир хүхэ» түлишые малтан абалга хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Һүүлшын гансахан долоон жэлэй турша соо иимэ түлишэ 10 дахин ехээр абтадаг болоо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г-Ж. М. МИТЫПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ой модоной промышленностьда олон жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэдһэнтэйнь дашарамдуулан Онохойн модоной комбинадай мастер нүхэр Митыпов Гомбо-Жап Митыповичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
1964 оной февралиин 4.

Суулгын совхозой (Мухар-Шэбэр) һаалишадай социалис мүрысөөндэ гурбадахи һү һаалиин фермын һаалишан Анна Дашипылова шалгарна.

Эдэбхитэй оролдосотой энэ һаалишан үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2533 литр һү һаагаа һэн. Энэ жэлдэ Анна Дашипылова үнеэн бүхэнһөө 2600 литр һү һаахаар шиидээ. Зураг дээрэ: Анна Дашипылова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЫЕ угтуулан

Үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һаана

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум хүдөө ажахые эрид түргөөр хүгжөөхэ асуудал хэлсэхэнь гэжэ дууламсаараа, Хэжэнгын совхозой Бахалайтын һаалишад ажалаа улам һайжаруулха, үбэлдөө һү ехээр һаадаг болохо гэжэ шиидээ һэн.

Тиигээд үбэлэй сагта үнеэн бүриин хахад пүүдһээ доошо бэшэ һү һааха гэжэ Хориингоо үйлэдбэриин управлениин һаалишадта хандажа, ехэ һайшаалтай үүсхэл гаргаа юм. Тэрэнь уданшьегүй Хори, Яруна, Чисаана, Хүрбын һаалишадай дунда дэлгэржэ, һү ехээр һаахын түлөө, социалис мүрысөө эршэдүүлээ.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи һаалишад һү һааха даабаряа 102,7 процент, гүрэндэ худалдаха түсэбөө 116,5 процент дүүргэжэ, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Совхозой парткомой, дирекциин дамжуулгын Улаан тугта хүртэжэ түрүүшынгээ илалта туйлаа.

Шэнэ жэлэй январь һарада 190 центнер һү һааха, 130 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй аад, тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргээд, февраль һарынгаа даабари дүүргэжэ эхилэнхэй. һаалишад Цырендылыкова Пелагея, Жигжитова Инна, Дымпилова Зина үнеэн бүриһөө 10—12 литр хүрэтэр һү һаана.

Хахад пүүдһээ доошо һү һаадаг һаалишан байхагүй, бултадаа хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ.

Һүүлэй үедэ совхозой бүхы һаалишад энэ гүүртэдэ ерэжэ, түрүү дүй дүршэлтэйнь танилсан, өөһэдынгөө ажал һайжаруулха зүбшэдэг болонхой. Тиимэһээ совхозой парткомой шиидхэбэреэр һаалишадые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха һургуули эндэ эмхидхэгдээ. Энэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшөөр Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник нүхэр Баирова-Маханчеева хүдэлнэ.

Январь һарын һүүлээр Үлзытэ Иннокентьевкэ, Красный Яр, Ахангай гэхэ мэтын гүүртэнүүдэй һаалишад эндэ сугларжа, һургуулиин хэшээлдэ байлсана. Түрүү һаалишан, партиин гэшүүн П. Цырендылыкова өөрынгөө дүй дүршэл, нүхэдэйнгөө хэжэ байһан ажал тухай, хайшан гээд үбэлэй сагта жиирэй үнеэн бүхэнһөө 10—12 литр һү һаадаг байһанаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Нэн түрүүндэ малай тэжээл һайнаар буйлуулжа үгтэнэ, үнеэдые һүнэйнь гарасаар тус тустань эдеэлүүлнэ.

Дунда зэргээр бодоходо, һаамхай үнеэн бүхэндэ сүүдхэ соо 3 килограмм үбһэ, 15—20 килограмм силос, эһээһэн бурдууг, силостэй холижо буйлуулһан 4—5 килограмм һолоомо үгэдэг байна. Бүхы үнеэдынь бүлеэн уһаар уһалагдана.

Үнеэдые эдеэлүүлхэ, уһалха, һааха гурим наринаар сахигдана. Байрань ходо сэбэр, дулаан байдаг.

Һү гаргашалгые багадхахын, залуу малай шэгнүүр түргөөр нэмээхын тула эндэ буйлуулмал һү тугалнуудтаа уулгана. Тэрээнһээ гадна, эндэхи һаалишад һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодог. Үдэр бүхэндэ тугалдаа тэды шэнээн һайн һү асаржа уулгаха гэһэн даабаритай байдаг. Ямар үнеэн хэды шэнээн тоһолиг һүтэйб гэжэ һаалишан бүхэн мэдэдэг. Шэнгэн һүтэй үнеэдэй түрүүшын һаам тугалда уулгадаг юм.

Энэ гүүртэдэ һаалишад һайнаар хүдэлхэһөө гадна, мүн бүхы гүүртын коллектив угаа эмхитэй гуримтайгаар ажаллана, Тугалшан нүхэд Хандархаева Надежда, Сампилова Дарья, мал адуулагшад Дагбаев Амара, Дашиев Аюша болон бусад эдэбхи оролдосотойгоор хүдэлдэг. Тугал буруун, үхэр мал тарган тобир байһай гэжэ бүхы хүсэ шадалаа гаргана.

Энэ гүүртэдэ бусадһаа тад ондоо, илгарма юумэн үгы. Байра байдалааршье, эдеэ хоолооршье бусад гүүртэнүүдтэй адли шахуу. Харин арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэжэ эмхитэй гуримтайгаар нягта наринаар хүдэлдэг байна. Гүүртые даагша коммунист Цырендоржо Санжижаповай эмхидхэхы үүргэ ехэ гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ нүхэр үнгэрһэн намарай эхеэр эндэ ажаллажа захалаа һэн. Дааһан хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө хандадаг гэжэ магтуулна.

—Манай һаалишад саашадаа улам һайнаар хүдэлхэ байха. Манда ходо ерэжэ, айлшалжа байгыт, дутуу дундыемнай заажа, хэлэжэ үгыт,—гээд нүхэр Санжижапов совхозойнгоо һаалишадта хандан, һайнаар хүдэлхые уряална.

Иигэжэ бахалайтынхид партиин ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые ажалай һайн үрэ дүнгөөр угтажа, совхозойнгоо һаалишадта жэшээ харуулна. Эдэнэй жэшээгээр һайнаар хүдэлхэ арга боломжо гүүртэ бүхэндэ бии гэжэ хэлэхээр. Энэ арга боломжо зүбөөр хэрэглэжэ, совхозой гүүртэ бүхэн ажалаа улам һайжаруулхаар, 1964 ондо һү һааха, худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидээ.

Б. Содномов.

ЭХЭ ОРОНДОО—ЭЛБЭГ МЯХА

ЗЭДЭ (Телефоноор абтаба). КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумые ажалай бэлэгээр угтахын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд муу бэшэ үрэ дүн туйлаа.

Эндэхи колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Бүхыдөө 9900 пентнер мяхан худалдагдаа гэхэ гү, али кварталай түсэб 106 процент дүүргэгдэв.

Илангаяа үйлэдбэриин управлениин Борьёогой, «Октябрьский», Торийн совхозуудай малшад тон оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, гүрэндэ мяха тушааха кварталайнгаа түсэб 135—139 процент дүүргээд байна. Тэрэшэлэн Доржи Банзаровай, XX партсьездын нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудай малшад магтаалтайгаар ажаллаа.

А.Модонов.

«Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ҺОНИН

Бүгэдөөрөө хабаадана

Химиие бүгэдэ ниитээрээ шудалхын тулада Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд хамсынгаа шуужа орохой. Энэ хэрэгтэ хабаадахагүй зургаан, хүн гэжэ байхагүй.

Химиин эди шэди бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ, партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай аймагай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудшье хабаадалсана.

Мухар-Шэбэр тосхондохи библиотекэдэ химиин булан нээгдэнхэй, альбом бии болгонхой. Шаралдайн библиотекэдэ, Бэшүүр тосхондохи соёлой байшанда мүн лэ химиин булангууд байгуулагданхай юм.

Аймагай соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан эндэ һая Мухар-Шэбэртэ болобо. Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэрэгтэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ гэһэн асуудал энэ зүблөөн дээрэ хэлсэгдэһэн байна.

Мүнөө манай соёлшод нютаг нютагтаа бусаад, зохихо ажал ябуулжа байна. Химиин эрдэм шудалхаар колхоз, совхозуудта эмхидхэгдэһэн кружогууд хүдэлжэ эхилэнхэй. «Забайкалец» колхоздо, Суулгын совхоздо, Охин Булагта агрохими шудалха кружогуудай хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ байна.

Л. Лахарева,
Мухар-Шэбэрэй парткомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

АРАДАЙ УНИВЕРСИТЕТ

Хориин үйлэдбэриин управленидэ мүнөө соёл культурын арадай гурбан университет хүдэлнэ. Нэгэниинь аймагай түб Хоридо, нүгөөдүүлынь Нарһата, Хэжэнгэ тосхонуудта эмхидхэгдэнхэй.

Хориин университедтэ 100 гаран хүн һуралсана. Түрүүшын хэшээлдэ университедэй директор—Хориин дунда һургуулиин директор нүхэр П. М. Борголов шагнагшадые һуралсалай түсэбтэй танилсуулаад, һүүлээрнь, литературын социалис реализм тухай лекци дунда һургуулиин багша нүхэр Е. И. Краснокутская уншаа һэн.

Эндэ һая университедэй хоёрдохи хэшээл бүри һонирхолтойгоор үнгэрбэ. Хориин хүдөөгэй парткомой уряалаар Зүүн Сибириин библиотечнэ институдай ахалагша багша нүхэр Лебедев университедтэ ерэжэ, хүдэлмэридэмнай, ажабайдалдамнай дуун ямар нүлөөтэйб гэжэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хээ. Удаань буряадай мэдээжэ композитор Бау Ямпилов өөрынгөө зохёохы ажал тухай хэлэжэ үгөө.

Тиигэжэ энэ хэшээл шагнагшадай ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда үнгэржэ, тэрээндэ 150 хүн хабаадаба.

Университедэй ээлжээтэ хэшээл зурагай искусствода зорюулагдаха юм.

Р. Шангинов.

ЧУВАШАЙ АССР. Чебоксарска электроаппарат бүтээгшэд оронской 30 гаран химическэ заводто өөрынгөө продукци үгэдэг юм. Химиин предприятинуудай захилнуудые заводто тон түргэнөөр бүтээдэг. Ехэ химиин энэ жэлэй бүхы захилнуудые декабриин 9 хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ заводой коллектив шиидэнхэй. Зураг дээрэ слесарь-хабсаргагша Л. Лукоянова, мастерай туһалагша В. Попова химигүүдтэ эльгээгдэхэ релее шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАНА

Ленинград шадарай Ижорскэ заводой инженер Иван Яшин үйлэдбэриингөө дүй дүршэлнүүдые халан абалсаха зорилготойгоор хэдэн жэлэй саада тээ техническэ семинар эмхидхэһэн байгаа. Удаань Ленинградай олон предприятинуудта иимэ семинарнууд бии болгогдоо юм. Энэнь хүдэлмэришэдэй, инженер болон техникүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуули боложо үгөө.

Ленинградайхидай дүй дүршэлөөр Чехословакиин үйлэдбэрилэгшэд ехэ һонирхоһон байгаа. Чехословак-советскэ хани барисаанай Прагын областной комитет Яшиные Чехословаки урижа, техническэ семинар эмхидхэхэдэнь тэдэнэртэ туһаламжа үзүүлхые гуйба.

Ленинградай инженер 10 үдэрэй турша соо аха дүү орондо байха зуураа, олон заводуудые ошожо хараа, техническэ семинар яажа үнгэргэхэ тухай нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө юм. Хэдэн зуугаад хүдэлмэришэн, инженер, мастер, технолог, партийна болон профсоюзуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалсаһан зүблөөндэ тэрэ байлсаа. Яшинай нэгэ брошюрань чех хэлэн дээрэ оршуулагдаа.

Түрэл орон дотороной

ПЛАСТМАССАНУУДАЙ АШААР

Москвагай «Красный пролетарий» заводто фенопласт, полистирол болон химиин бусад продуктнуудые хэрэглэжэ, универсальна токарна-винторезнэ станогто шухала хэрэгтэй 50 гаран зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг. Энэнэй ашаар нёдондо жэлдэ тус предприяти 150 мянган түхэриг мүнгэ, 1300 тонно хара ба үнгэтэ металл алмаһан юм.

1964—65 онуудта тус заводой хүдэлмэрилэгшэд полимерһээ хэгдэһэн үшөө дүшэн зүйлнүүдые бүтээдэг болохо. Синтетическэ материалнуудһаа хэгдэһэн зүйлнүүд түмэрөөр хэгдэһэндэ орходоо нилээд бүхэ, жэбэрдэггүй, хэхэдэшье бэлэн юм.

ҺАЙН ДУРАТАНАЙ СТУДИ

«ВЭФ» гэжэ радиотехническэ заводто (Рига) эмхидхэгдэһэн һайн дуратанай киностудида дүшэн фильм буулгагдаа. Эдэ фильмнүүд шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй туйлаһан амжалтануудта зорюулагдажа, ажалай үндэр бүтээсын «онол аргануудтай» мэниие танилсуулна. Инженер Лев Калькутын сценаряар буулгагдаһан фильм радиолонуудай схемэ яажа бэлэдхэхэ тухай харуулна. Энэ фильм Москвадахи Арадай ажахын амжалтануудые харуулһан выставкэ дээрэ, мүн Ленинград, Киев, Новосибирск, Одесса болон бусад городуудта амжалтатайгаар харуулагдаа. «ВЭФ» заводой залуушуулай байдал, ажал, амаралта тухай харуулһан «Живые мелодии» гэжэ фильм мүнөө үедэ киностудида буулгагдажа байна.

Латвида һайн дуратанай дүшэн киностуди бии. Тэрэнэй олонхинь промышленностиин түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна.

АСАРИ ТОМО ПРЕСС

Томо станогуудые бүтээдэг Москва шадарай Коломенско заводто Хитадай Арадай Республикын захилаар асари томо туршалгын пресс бүтээгдэжэ байна. Тэрэнэй утань гушан метр шахуу, шэгнүүрынь 200 тонно, үндэрынь табан дабхар гэрэй зэргэ. Энэ прессээр хахад метр хүрэтэр диаметртэй, арбан табан метр хүрэтэр утатай соргонуудые туршан шалгадаг юм. Час соо 83 сорго туршажа болохо. Конструктор Рашах Китаинай хүтэлбэрээр тус прессэй проект ухаалан зохёогдоо. Энэ жэлэй март һарада прессые хабсаргажа дүүргэгээр үнгэрдэг.

ТАДЖИКИСТАНАЙ СОЁЛОЙ ҺОНИН

Англиин агуу ехэ драматург Шекспирэй зохёолнууд Таджигай ССР-эй театрнуудай репертуарта ехэхэн һуури эзэлнэ. Таджигай театрнуудай табиһан «Отелло» «Король Лир», «Ромео и Джульетта» зүжэгүүд ехэ амжалтатайгаар хараалагдана.

Таджикистанда Шекспир хадаа хари гүрэнүүдэй эгээн лэ дуратай драматургнуудай нэгэниинь юм гэжэ «Ромео и Джульетта» зүжэгые табиһан режиссер Хаджекул Рахматтулаев хөөрэнэ. Таджик хэлэн дээрэ оршуулагдаһан тэрэнэй зохёолнуудые манай харагшад тон халуунаар угтан абадаг. Агуу ехэ драматургын түрэһэнэй 400 жэлэй ойн баярай һайндэрые бидэ ёһотоор тэмдэглэхэбди.

Таджикистанай ниислэл Душанбе городой радио-клубта олон хүн хабаадалсадаг. Тэдэнэр дэлхэйн олон гүрэнүүдтэй хоёр талын холбоо байгуулһан юм. Энэ клубай гэшүүн Юрий Бертяев дэлхэйн олон гүрэнэй радиодурлагшадтай час соо 52 холбоо байгуулжа, бүхэсоюзна рекорд тогтоогоо. Тус клубай эдэбхитэн Виктор Гальцов «Восток», «Пионерская», «Советская», «Мирный» гэжэ антарктическа станцинуудтай холбоо байгуулһан. США-гай радиодурлагшадай «Сикю» журналай эмхидхэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ Душанбейн радиоклубай гэшүүд хабаадалсаа юм. Нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын, бүхэсоюзна болон зональна 14 мүрысөөндэ тэдэнэр хабаадалсажа, хэдэн хүндэтэ дипломуудаар шагнагдаа.

(АПН).

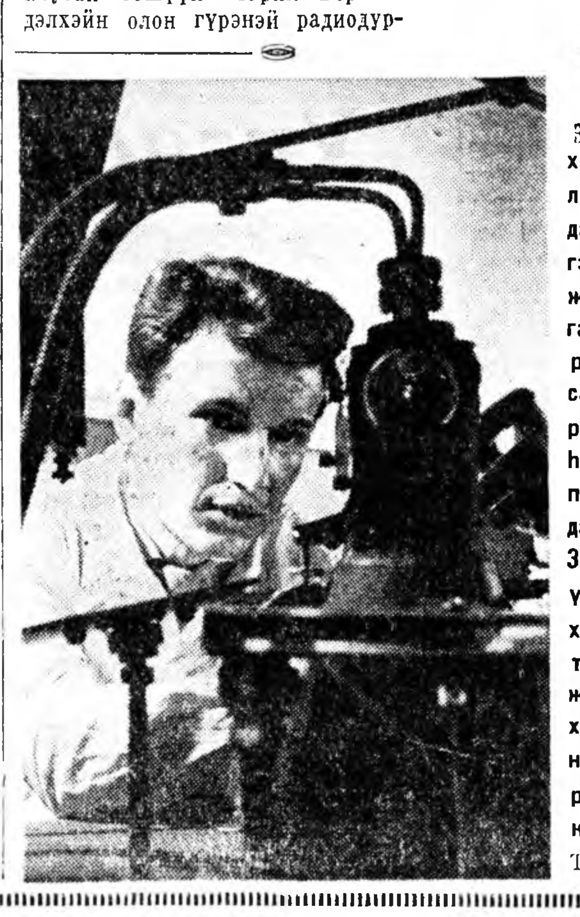

СТАВРОПОЛИИН ХИЗААР. **Невинномысска химическэ комбинат жэлэй эхинһээ хойшо хэдэн зуу мянган түхэригэй минеральна үтэгжүүлгэ түсэбһее гадуур гаргаа. Аммиачна селитрэ, карбамит болон бусад продукци улам бүри ехээр гаргадаг энэ һаяхан баригдаһан предприятиин коллектив алдар суутай болонхой. Зураг дээрэ: минеральна үтэгжүүлгэ гаргахада хэрэглэгдэдэг катализаторнуудай байгууламжые шэнжэлэн тодорхойлхын тулада инженер Л. А. Дробышев рентгеновскэ установкые бэлэдхэжэ байна.**

ТАСС-ай фотохроника.

Түгнын хонишод түрүүлнэ

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта хамта 55,5 мянга үлүүтэй хурьгад абтаа. «Эрдэм» совхозой түрүү хонишон Б. Доржиевай отарада 690 хониһоо 610 хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Түл абалгада түрүү арга хэрэглэгдэнэ.

Түхэреэн сагаан Түгнэ, сэлгеэ уужам Суулга, баян дэлгэр Бэшүүр болон бусад нютагуудаймнай хонишод элэ үдэрнүүдтэ одоол «уныһан малгайгаа абаха тухагүй» гэхээр лэ хүдэлжэ байна гээшэ.

Энэнэшье ойлгосотой ааб даа. Мүнөө Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин бүхы колхоз, совхозууд эхэ хонидоо түрүүлжэ, түлынь нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр абахын түлөө тэмсэжэ байна бшуу.

Байгша ондо ажахынууднай бүхыдөө 125 мянган хурьга түлжүүлхэ ёһотой юм. Үбэлэй эгээн шанга хүйтэнэй хаһада оройдоол 3-4 һара соо эды олон түл абажа, тэжээхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ байһание хонишод, хурьгашад һайн мэдэрнэ.

Үнгэрһэн 1963 ондо түл һайнаар абажа, ноһо, мяха ехээр тушааһан хонишод управлени дотор олон. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Иннокентий Рычков нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлээ. «Эрдэм» совхозой бэрхэ хонишод, Социалис Ажалай Герой Балдама Доржиева түрүүтэй, Дугаржап Чимитов, Баяр Доржиев, «Знамя Ленина» колхозой хонишон Чимит-Цырен Гомбоев, «Забайкалец» колхозой хонишон Мелентий Маковеев болон бусад зуун эхэ хонин бүриһөө 95—96 хурьга түлжүүлээ һэн.

Эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэжэ, управлениин ажахынуудай бусад хонишод мүнөө жэлдэ һайн үрэ дүн туйлаха аабза гэжэ найдахаар байна.

Шэнэ жэлэй түрүүшын һара — январь барагдажа, колхоз, совхозуудта хурьгадай ямараар абтажа байһанииь зарим тэды харагдажа эхилээ. Нэн түрүүн ажахын тоосоондо орожо, сабшалан, таряанай тусхай газар даажа абаад, малдаа үбһэ тэжээлынь өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэдэг болоһон бригада, отаранууд онсо шалгарна. Тэндэ урдынхидал «үбһэ тэжээлнай дууһаноо, туһалыт, хүнүүдые олоор нэмэжэ үгыт» гэлдэжэ, хүтэлбэрилэгшэдэй ама хараад, альгаа дэлгээд һуудаг заншал өгтолон үгы болоо. Ажахын тоосоондо ороһон отара, бригадануудай хонишод ёһотойл эзэд боложо, хүнэй гар харахагүй, өөһэдынгөөл хүсөөр хамаг ажалаа жэншэдгүй бүтээгээд байна.

Мүнөө «Эрдэм» совхозой хонишодой бригада, отарануудаар ябаад харыт даа. Тэдэнэр тус бүридөө газаагаа 10—20 томо һүри обёос, талханһаа дутуу бэшэ гэхээр, шэмэтэй һайхан үбһэтэй һуухал. Хурьгадааншье баһал өөһэдөө бүлэг бүлэгөөр хубаажа абаад, айхабтар нарин нягтаар харууһалжа байдаг. Тусхайлбал, Хориин хонишодой жэшээгээр 550—600 эхэ хонидтой отара, тэдэнээ хоёр ондоо бүлэг болгожо хубаагаад, түлыень абана, үшөө нэгэ туһалагшые нэмэжэ үгэдэг. Хүн бүхэн 150—150 хурьгадые эхэһээнь һалгаатар хаража гараха юм.

Жэшээлбэл, тус совхозой үнинэй хонишон Баяр Доржиевай даадаг отарынхид 690 эхэ хонидтой аад, тэдээндээ 1000 центнер сэл ногоон үбһэ, нилээд ехэ һайхан һолоомо бэлэдхэжэ, хуһа, уляаһанай ногоон набша хатаажа абанхай. Хонин бүридэ 2 центнер шахуу үбһэтэй һууһан хонишодто үбэлэй хүйтэн, хабарай хагсуу аймшагтай бэшэл. Энэ отарынхид мүнөө январь соо 690 эхэ хониһоо 610 хурьга абаад, бүрин бүтэн түлжүүлнэ. Февралиин тэн болотор отараднь үшөө 80 гаран хонид түрэхөөр хүлеэгдэнэ. Хонидынь айхабтар тобир тарганууд.

Эндэхи бэрхэ хонишод Дугаржап Чимитов, Иван Аюшеев, Тэгшэ Цыбиков болон бусад тус тустаа 350—548 хурьгадтай болонхой. Тэндэ нарай хурьгадта тусхай гидропонно аргаар ургуулһан ногоо эдюулнэ, отараднь элдэб микроэлементнүүдые холижо хэһэн брикет, тэжээлэй дабһан, мел гэхэ мэтэ элбэгээр асарганхай. Хохир дэбдихэр ехээр бэлдэгдээ.

— Түл абалгые ехээр унжагайруулһанай хэрэггүй. Үбһэ тэжээлэйнгээ элбэгтэ хонидоо богони болзортол, эртэ хурьгалуулһамнай һуралгүй дээрэ байна. Зунай эхеэр, июнь соо хурьгадаа эхэһээнь һалгаахада томо болоһон байха бшуу,— гэжэ хонишон Дугаржап Чимитов хөөрэнэ.

Бүхыдөө «Эрдэм» совхоздо февралиин 5-най мэдээгээр 10,5 мянга гаран хурьгад абтанхай.

Гэхэтэй хамта, үйлэдбэриин управлениин ажахы бүхэндэ хонидой түл абалга эмхитэй һайнаар үнгэрнэ гэхын аргагүй. Илангаяа үнгэрһэн жэлнүүдэй алдуу дутагдалнууд дабтагдана. Хурьгадые зүбөөр түлжүүлхэ талаар түрүү дүй дүршэл ёһоор нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонишон Трофим Брылевой отарын хонид зундаа, намартаа хүсэ шадал ёһоор абаагүй, туранхай байна. Үшөө дээрэһээнь үбһэ тэжээл алмаабди гээд, тэдэнээ хооһоор байлгажа, бури муудхаагаа. Тиимэһээ хурьгадынь гарзална. Мүн дутуушье түрэһэн хонид бии. «Заганский» колхоздо Иохим Денисов, Бэшүүрэй совхоздо Бадмацырен Бальжинов, Долгорма Гомбожапова болон бусадай отарануудта түл абаха дал хашаань намартаа ёһоор заһагдаа, дулаалагдаагүй, «досоонь шонын хүлдэшэхөөр» хүйтэн. Үбһэ тэжээлээшье бодомжотой зүбөөр гаргашалжа шаданагүй. Энээнһээ боложо, тэдэ ажахынуудта түл муугаар абтана.

Управлениин колхоз, совхозуудай хонишод бүхы арга боломжоёо гүйсэд элсүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, байгша ондо хонин бүриһөө хурьга заабол абаха гэһэн зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай. Февралиин 7-ной мэдээгээр ажахынуудта хамта 55 мянган гаран хурьгад абтанхай. Мүнөө түл түлэг абтажа үргэлжэлһөөр.

Б. ЖАМБАЛОВ,
«Ленинэй зам» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Азовско болон Хара далайн бассейнэй загаһашад үнгэрэ[…] жэлэйнгээ даалгабарине үлүүлэн дүүргэһэн юм. Тэдэнэр ш[…] жэлдэ мүн лэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Зураг дээрэ: [С]оциалис Ажалай Герой капитан Андрей Михайлович Бурлаченк[о] сейнерэй команда ставрида загаһа барихаяа гаража ябана.
ТАСС-ай фотохронико.

Дүй дүршэл шудалха зорилгоо[…]

Модо бэлэдхэлэй предприятинуудта шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ зорилгоор ажалай түрүү онол аргын һургуулинууд республикымнай леспромхозуудта эмхидхэгдэһэн байгаа. Түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэ һургуулинуудай ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь бодото дээрээ тодоруулагдаа гэхээр.

Эгээн түрүүшээр иимэ һургуули Хандагатайн леспромхоздо эмхидхэгдэһэн юм. Энэнь гайхалтай бэшэ. Тус леспромхозойхид түрүү технологи хэрэглэһэнэй ашаар һара, жэл бүхэндэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, ехэ продукци Эхэ орондоо үгэдэг. Мүн комплексно бригадын хүсөөр һара соо 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ, таллуулха гэһэн уряа түрүүшынхеэ эндэ соносхогдожо, бусад леспромхозуудта дэмжэгдэһэн юм. Энэ уряа гаргаһан А. Н. Кудряшовой бага комплексно бригада жэлэй туршада 24 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, долоон жэлэйнгээ даабари табан жэл 4 һара соо дүүргэхэ уялга абаад, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа эхилһэн. Түрүүшүүлэй үүсхэл республикын леспромхозуудта дэлгэрүүлэгдэжэ, олон бага комплексно бригаданууд тэдэнэй жэшээгээр ажалладаг болонхой. Нүхэр Кудряшовой бригадын түрүү дүй дүршэлдэ модошодые олоор һургахын, шэнэ технологи нэбтэрүүлхын тула эмхидхэгдэһэн энэ һургуулида Шулуутайн, Горхоной болон бусад леспромхозуудай хүдэлмэришэд һуралсаа. Бригадир А. Н. Кудряшов өөрөө энэ һургуули хүтэлбэрилһэн, бригадынгаа дүй дүршэлдэ нүхэдөө һургаһан юм. Ондоо леспромхозуудһаа ерэһэн модошод түрүү юумэ үүсхэгшэдэй ажалаа хэр зэргээр эмхидхэдэг, ямар аргаар амжалта туйладаг «нюусатайнь» танилсаа. Табан хүнһөө бүридэдэг тус бригадын гэшүүн бүхэн нүхэрэйнгөө хэхэ ажал һайнаар шудалһан, модые нарин зурууд болгон отолжо унагаадаг, техникээ зүбөөр хэрэглэдэг. Бригадын хүдэлдэг газарта ерэжэ, 40 бага комплексно бригада нүхэр Кудряшовой бригадынхидай дүй дүршэлдэ һураа.

Тус бригадынхид 1963 ондо абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ, 24 мянга 951 кубометр модо бэлэдхээ. Энээнһээ урда иимэ ехэ бүтээсэ республика доторнай туйлагдаагүй байгаа. Байгша оной январь соо нүхэр Кудряшов Зүүн-Сибириин совнархозой совет дээрэ өөрынгөө бригадын дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Модо томо багсаар ашаха түрүү дүй дүршэл шудалха һургуули Худанай леспромхоздо эмхидхэгдэнхэй.

Модо бэлэдхэлэй мастер И. М. Зуенко тус һургуули хүтэлбэрилдэг. Нёдондо жэлһээ эндэ модо бэлэдхэлэй 20 гаран мастер һуралсажа, модо ехэ багсаар ашаха арга шудалжа, өөһэдынгөө леспромхозуудта хэрэглэжэ байнхай.

«Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта энэ жэлдэ түрүү дүй дүршэлэй 18 һургуули эмхидхэгдээ. Модые нарин зуруудаар отолхо арга шудалха һургуули Баргажанай леспромхоздо хүдэлдэг болонхой. Мүн тус леспромхозойхид гидроклин хэрэглэжэ эхилээ. Республикымнай леспромхозуудта энэ шэнэ технологи түрүүшынхеэ хэрэглэгдэжэ захалба. Эхэ орон соогоо суута гараһан, Архангельскын мэдээжэ модошон Яковлевай бригада гидроклин хэрэглэжэ, амжалта туйлана. Манай леспромхозуудай партийна бүлэг хү[…]ришэд нёдондо жэлэй декабр[…] Архангельска область ошожо, [мод]о бэлэдхэлэй түрүү дүй дүрш[…] танилсажа ерэһэн байна.

Бага комплексно бригадан[…] гидроклин хэрэглэхэдэ модо о[…]шын туһалагшад сүлөөд[…] ушартай. Шэнэ технологиин [...] үйлэдбэрээ эмхидхээ һэа, ко[м]лай леспромхозуудта 300 гара[…]до отологшын туһалагшад сүл[…]дэжэ, ондоо ажалда хэрэглэгд[…]лоно.

Түрүү дүй дүршэл шудалх[а һур]гуулинууд леспромхоз бүхэнд[э эм]хидхэгдэнхэй. Тэдэниие хүтэ[л]лэгшэдөөр инженерно-техни[…] хүдэлмэрилэгшэд томилогдоо.

Н. ТЮРН[…]

Ажалай түрүүшүүлтэй танилсагты!

ТАХЯАШАН ВАССА БРЯНСКАЯ

«Тахяашан боложо ошохо гээшэ гү? Ошоо һаамни яаха юм. Али хүдэлжэ шадангүй һөөргөө бусажа, хүндэ шоо үзүүлхэ аа гүб! Намайе ажаллажа шадангүй бусажа ерээ гэлсэжэ наада барилсаха бэзэ. Тиимэшье боложо магад. Юундэб гэбэл: колхозоймнай тахяагай фермэ жэл бүри өөдөө гарадаггүй, харин муудажал, уруугаа орожол байдаг ха юм. Энээнһээ урагша олоншье хүнүүд тэндэ хүдэлөө. Ажал дээрээ алдаршажа гараһан хүниинь бии гү? Үгы. Теэд яалтайб...»

Васса Константиновнагай иимэ бодолгодо абтаад байхада колхозойнь түрүүлэгшэ Аверьян Фролович Ткачев дахин хандаба:

— Зэ-э, Васса! Колхозой правлени шамда найдахашье байна. Шубуунай фермын ажалые эмхидхэжэ шадахал хадашни тэндэ ошожо хүдэлхыешни дурадханабди. Юу бодоноош? Урдань һаалишанаар хүдэлөөш, гурбан жэлдэ огородто ажаллааш. Ябаһан лэ газартаа грамота абажа байна ха юмши. Угай ядахадаа тахяагай фермэдэ хүдэлжэ шадахагүйб гээ һаашни эшхэбтэр бэшэ аал!

Түрүүлэгшынгээ даамай зөөлэхэнөөр, даруу хоолойгоор дуугаржа байхада Васса Константиновна түрүүшынгээ бодолые эрьюулэн хубилгаад, эрид зан ороһон янза үзүүлбэ.

...Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно Васса Константиновна Брянская тахяагай фермые даадаг болоо бэлэй. Март һара дүүрэжэ, хабарай дулаанай амисхал орожо байһан саг һэн. Анхаа тэрэнэй хүдэлжэ эхилхэдэ байдалыншье зүдэрүү байһан: фермэдэнь оройдоол 900 тахяа. Теэд тэдэнэйнь олониинь хүгшэржэ муудашаһан, үбшэнтэй эрэмдэгтэй болошоһон шубууд. Тэжээл гэхэдэ гансал моңсогор ороoһонһоо ондоо юумэн тахяануудта үгтэдэггүй байгаа ха юм. Тэжээл буйлуулха гэхэдэнь тусхай түхеэрэлгэ байхагүй. Яалтайб? «Колхозойнгоо правленидэ ошожо, хамаг бүхы асуудала шиидхэхэ гэжэ тэрэ шиидээ.

Удабашьегүй хамаг хэрэгынь бүтээ. Фермэ дээрэнь тэжээл буйлуулдаг хэрэгсэлнүүд асарагдаһан байгаа. Кухни соогоо томо тогоо тодхоод, үбһэнэй гурил бэлэдхэжэ, ондоо тэжээлтэй холи- [illegible] болоходоо «одоол түрүүшын шата дабагдаба» гэжэ Васса Брянская бодоһоншье юм.

Теэд тахяашадай ажал хэрэг гансал тэжээл бэлэдхэлтээр хизаарлагдаагүй ха юм. Үндэгэ олоор абаха хэрэгтэй! Энээниие элбэгжүүлээгүй һаа, шубуушадта ямар нэрэ соло байхаб даа. Үнэхөөрөөшье тиимэ. Фермын эзэн болоһон нүхэр Брянская энээниие һайса ойлгожо, һайшаалтай үүсхэл гаргаһан байха юм. Сагай дулаарамсаар фермэ дээрээ ородой сагаан үүлтэрэй дальбарaанyyдые олоорнь дэгжээжэ, үндэгэ багаар үгэдэг, үгышье һаа, хүгшэржэ муудаһан тахяануудайнгаа орондо һэлгэн табяа бшуу.

Үнэхөөр оролдосо үүсхэлээ гаргажа, ниитынгээ ажахыда ашатай туһатайшье хүдэлмэри хэжэ, алдар нэрээрээ суурхаһан энэ эхэнэр мүнөө бидэнтэй хөөрэлдэжэ байна. Үбсүүн дээрэнь «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значок яларанхай. Васса Константиновна бүри урданшье, мүнөөшье ажаллажа байхадаа абаһан хэдэн олон грамотануудаа стол дээрэ дэлгэжэ харуулна. Алтан үзэгүүдээр бэшэгдэһэн гаршагтай, угалзатуулан хээ гаргагдаһан далбагар зузаан саарһан дээрэ «...1963 ондо тахяагай фермэдэ ажаллажа, ехэ амжалта туйлаһандатнай Таниие энэ грамотаар шагнана» гэһэн сохигдомол бэшэгүүд жэрынэ. Энээнииень хараһандаа:

— Тахяа бүриһөө хэды үндэгэ абаһан байгаа хабта,— гээд түрүү тахяашанһаа һуранабди.

— Жэлэй туршада 152 үндэгэ абтаа,—гэжэ нүхэр Брянская харюусажархёод, ямар аргаар иимэ амжалта туйлаһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

— Тахяануудһаа үндэгэ олоор абаха гээшэ һайнаар харууһалһанһаа дулдыдадаг,—гээд Васса Константиновна хөөрэнэ.— Фермые даажа абаад байхадаа зоотехническэ заабаринуудые наринаар сахидаг байгааб. Тахяануудые зохёогдоһон рационой ёһоор, тогтоогдоһон хаба сооһь эдээлүүлжэ һургаха хэрэгтэй. Үндэгэлхэ тахяануудта олон зүйлэй тэжээл үгтэдэг. Тиимэ тэжээлнүүдые холижо худхаад, үдхэрүүлжэ буйлуулаад үгэхэдэ ехээр амтархажа эдидэг, үндэгэ олоор үгэдэг юм. Һайн тэжээл дээрэ байлгагдаад, һайнаар харууһалагдаад байбал, тахяанууд жэлэй дүрбэн сагта үндэгэлдэг шуу.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, үбэлэй сагта тахяануудай байра досоогоо электрын галаар гэрэлтүүлэгдэһэн, һаруулхан байдаг. Байрануудынь үдэр бүри сэбэрлэгдэжэ, модоной хибэдэһэ адхагдажа байдаг. Тахяануудта иимэ тэжээл үгтэнэ. Нормоор үгтэхэ гурилай зүйл тусгаар торхо соо бүлеэн уһанда худхагдаад, үдэшэ бүри эһээгдэжэ хоногдодог юм. Тиигээд эндэхид тахяануудтаа үгэхынгөө урда тэз үбһэнэй гурил, мориной аргал холёод һайса худхажа үдхэрүүлнэ. Мүн шанагдаһан мяха, хартаабха, морхообхо тэндэнь хэгдэдэг. Тиимэ олон зүйлһөө бүридэһэн тэжээл үглөөгүүрынь эдюулэгдэдэг гуримтай. Удаань үдэһөө үнгэржэ байхада хобоо соогуур ороoһо адхагдажа үгтэнэ.

— Фермэдэмнай гидропонно аргаар ногоо ургуулагдадаг болонхой. Нёдондо үбэл январь һараһаа эхилээд зүлгэ ногооной гаратар энэ арга хэрэглэжэ, витамин элбэгтэй тэжээлээр тахяануудаа хангажа байгаабди. Тахяанууднай олоор үндэгэлжэ, гансахан январь һарада 17 мянган үндэгэ абаа һэмди,—гэжэ фермынхид хэлэнэ.

Энээнэй хажуугаар фермын шубуудта яһанай гурил, загаһанай тоһо гэхэ мэтэ хэрэглэгдэнэ. Хирэ болоод нарһанай шэлбүүһэ суглуулжа үбһэнэй гурил бэлдэхэдээ сугтань таталсажа абадаг байна. Үшөө нэгэ һайн талань гэхэдэ, эндэхид шанагдаһан мяханайнгаа яһые суглуулжа байгаад, 5—6 хоногтоо тэрэнээ галда шатаажа, хобоо соогуур бутаргажа тахяануудтаа табидаг заншалтай.

Худөө ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые зүбшэхөө байһан КПСС-эй ЦК-гай Пленумые угтажа байхадаа шубуушан Васса Брянская урматай, зоригтойгоорше ажаллана.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

Үнгэрһэн һарын амжалта

Долоон жэлэй даабарние болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөн республикымнай промышленна предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхые оролдожо, шэнэ амжалта туйлана. Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түрүүшын һара дүүрэбэ. Январь соо хэр зэргээр хүдэлжэ гараһан, ямар үрэ дүн туйлаһан тухайгаа промышленна зарим предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд иигэжэ хөөрэнэ:

Онохойн модоной комбинадай директор нүхэр ТИТЕНКО.

Валовой продукци бүтээхэ январиингаа түсэб үлүүлэн дүүргээбди. Даабариин ёһоор 502 мянган түхэригэй орондо 524 мянган түхэригэй продукци гаргагдаа. 2000 кубометр хюрөөдэмэл материал түсэбһөө гадуур бэлэдхэгдээ. Шпала хюрөөдэхэ, гэр байрын детальнуудые бэлэдхэхэ, вагонуудта ашаа тээхэ даабари холо үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Комбинадай коллективэй дундаһаа модо хюрөөдэдэг цехэй хүдэлмэришэд түрүүлжэ ябана. Мүн шпала хюрөөдэдэг үйлэдбэриин 2-дохи участогай коллектив (начальнигынь нүхэр Лепиков, технорук Шилков) январиингаа түсэбые холо үлүүлһэн юм.

Манай комбинат энэ жэлэй туршада хэхэ ажалаа тодорхойлжо, шэнэ уялга абаба. Бидэнэр 1964 оной түсэб болзорһоонь урид, декабриин 25-да дүүргээд, 100 мянган түхэригэй валовой продукци даабариһаа гадуур бүтээхэ зорилго урдаа табинхайбди. Хими хүгжөөхэ тухай партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэри манай үйлэдбэридэ сэхэ хабаатай. Модо, шпала хюрөөдэлгэһөө гараһан ехэ хаядаһан хэрэглэгдэнгүй үлэнэ. Тэрэниие химическэ аргаар болбосоруулхада үнэтэ материал абтаха юм. Энээниие хараадаа абажа, декабриин Пленумэй шиидхэбэрие бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха гэжэ зоригжоһон хүдэлмэришэднай комбинадайнгаа дэргэдэ модоной хаядаһа болбосоруулха шэнэ цех энэ жэлдэ барижа эхилхэ гэжэ уялга дотороо хараалаа.

Февралиин эдэ үдэрнүүдтэ графигай ёһоор, нэгэ жэгдээр ажаллажа байнабди. Хүдэлмэриин 3 үдэр соо 1680 кубометрэй орондо 1866 кубометр хюрөөдэмэл материал бэлэдхэгдээ.

Галуута нуурай шахтоуп[равле]ниин партномой секретарь [нү]хэр СЛЮНКИН:

Манай нүүрһэшэд январь [...] муу бэшээр ажаллаба: Ииг[...] һарын түсэбһөө гадуур 2743 т[онно] нүүрһэн малтагдаа. Нүү[рһэ] нэмэл аргаар малтадаг Хөл[б]жоной участогайхид 7 мян[ган] тонно нүүрһэ даабариһаа гад[уур] малтаһан байна. Проходчигуу[д]ай бригаданууд эршэмтэй ажа[л]раа шалгарна. Тэдэнэй ажал [...] гэдхэхэ талаар горитой ал[...] хэгдэжэ эхилээ. Энда нүүр[һэ] малтаха хоёр комбайн бүтэ[...] ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ.

Вагонуудта нүүрһэ ашаа[...] хэрэглэгшэдтэнь эльгээхэ даа[ба]ри үлүүлэн дүүргэгдээ.

«Тула» гэжэ оньһожоруу[л]даһан комплекс нёдондо жа[...] түрүүшынхеэ хэрэглэгдэжэ, [...] нягуудай ажал горитойгоор [...] гэдхэгдэжэ байнхай. Ганса һ[...] соо энэ агрегадаар 10 гара[н мян]ган тонно нүүрһэн малта[...] Шахтоуправленидэ абтаһан хо[ёр]дохи иимэ агрегат хабсаргагда[...] байна. Тус агрегат бүтээсэ е[хэ]тэйгээр ашаглаха, 7/8 шахт[...] ажал дууһан оньһожоруулха [...]рилгоор шахтоуправлениин бү[...] хүдэлмэришэд Тула город ош[...]хой. Тэдэнэр эндэ тус агре[гат] һайнаар шудалжа, шулуу нүү[рһэ] малтаха түрүү дүй дүршэл[тэй] танилсажа ерэхэ юм.

Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой электрнгүүд Б. Коварский, В. Климов гэгшэд түрүү уралан нарижуулагшад юм. Эдэнэр халаанайнгаа нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): Б. Коварский, В. Климов.
Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Хүдэлмэреэ хурдадхана

Хүрбын леспромхозой мастер П. Шобогоровой участок дүрбэн бригадаһаа бүридэһэн юм. Тэдээн сооһоо Иван Кудаковой даадаг залуушуулай бригада эршэтэ ажалаараа шалгаран, түрүү һуури эзэлжэ, урагшаа ульгамаар тэгүүлнэ. Бригадын түрүүшүүл гэбэл: модо хюрөөдэгшэ Ким Андреевһээ эхилээд, Михаил Смолик, Василий Русин, Николай Грязнов болонод.

Байгша оной январь һарынгаа түсэбые 130 процентһээ халяан дүүргэжэ, ажал дээрээ амжалта туйлаба. Эдэнэр «Сүнгэл» гэжэ ой тайга сооһоо модо шэрэжэ, Хүрбэ гол дээрэ буулгаад, мүльһэн дээ[рэ] талан сомоолжорх[…]

Энэ залуушу[улай] бригада жэлэй [...]шын үдэрһөө эх[и]үйлэдбэриингөө арг[а бо]ломжонуудые хэрэ[г]үнгэрһэн жэлдэ тү[йла]һан амжалтаяа [...] саашань арьба[...] хурдан темпын [...] замаар хатаргана.

А. Шад[…]

Ургаса дээшэлүүлхэ шэнэ арга

Сибириин эрдэмтэдэй[…] лабораторидо

СССР-эй эрдэмэй академиин Сибириин түбэй ботаническа садай ургамалнуудай аймагые шэнжэлхэ лабораториинхид тарьян ажал дээрэ гербицид болон минеральна үтэгжүүлгэ мэтын химическэ арга үргэлжэ дээрэнь хэрэглэхэ тушаа һонирхолтой туршалга хэжэ үзэбэ. Энээн тухай ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, тус лабораторие даагша, биологиин эрдэмэй кандидат В. Ф. Альтергот иигэжэ хэлэбэ:

— КПСС-эй Центральна Комитедэй түүхэтэ декабриин Пленумэй һүүлээр манай хүдөө ажахы бүри ойрын жэлнүүдтэ газар үтэгжүүлхэ болон ургамалда туһатай элдэб зүйлнүүдые, ургамалай хоротон, үбшэнһөө ургасая хамгаалха хэрэгсэлнүүдые улам ехээр абажа байдаг болохо юм. Ургамалда хүнэй нүлөөгөө үзүүлхэ арга гээшэ газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулдаг юрын арга хэрэглээд лэ, гансал тэрээгээр дүүргэхэ бэшэ юм.

Элдэб химическэ бодосуудые буйлуулан шэнгэрүүлээд, тэдэниие набшаһа сэсэг, үрэ гэхэ мэтэдэ сүршэжэ, ургамалай органуудта оруулжа боложо байһан тухай мэдээжэ болоһоор үнинэй. Газарай хүрьһэндэ шухала хэрэгтэй энэ тэрэ бодосуудые хүсэлдүүлэн нэмэлтэ тэжээл үгэхын зорилгоор, иимэ юумэ хэдэг байна. Ургамалай набшаһа намаадань химическэ бодосуудые түргэнөөр нэбтэрүүлэн оруулжа, хүнэй һанаһаа соогоо тэрэниие залан хубилгаха, тиихэдээ нэгэ гектар газарта иимэ бодосуудые балай ехээр гаргашалдаггүй байһан ушар хадаа, таримал ургамалай хүрьһэндэ ойрын хүрэнгүйгөөр тарилгын хойноһоо харууһа табиха ехэл туһатай арга болоно.

Зүгөөр, энэмнай ургамалай үндэһэндэ тэжээл оруулхын орондо хэгдэнэ бэшэ, харин тэрэнэй дутууень хүсэлдүүлжэ, ургалтадань туһалха арга хэрэглэхэ гэһэн ябадал болоно. Бидэнэр хадаа тэжээл оруулха болоод, мүн һэргээн һайжаруулха бодосуудые буйлуулжа ургамалда сүршөөд туһа хүргэхэ гэһэн һанал бодол баримталнабди.

1958 онһоо хойшо манай лаборатори хабарай шэниисэ, кукуруза, тэжээлэй бобы болон бэшэшье ургамалда химическэ бодосуудай буйлуулагдаһан холисые газаа талаһаань нэбтэрүүлэн оруулха хоёр янзын арга шэнжэлэн үзэжэ байгаа юм.

Нэгэдэхеэр, юу хэһэн байгаабта гэхэдэ, һэргээн һайжаруулха болоод, тэжээл үгэхэ бодосуудые буйлуулан сүршэжэ, малай тэжээлэй ногоон набшаһанай ургалтые хурдадхаха, ургасыень ехэ болгохо гэжэ оролдоһон байнабди. Тиихэдээ 2—3 неделиин забһартайгаар, зунай сагта 2—3 дахин тиигэжэ сүршэдэг байгаабди. Кукурузын түлэг дундаа ургаха үедэ 2,4-Д гербицид, суперфосфат, аммиагай селитрэ, хлористо кали, бура гү, али борно кислота буйлуулжа сүршэдэг юм. Тиигэжэ сүршэһэнэй һүүлээр, 5—7 үдэрэй турша соо ургамалай юрэнхы хүсэ шадалынь һайжардаг, тэрэнэй үндэһэндэ уһанай болон минеральна зүйлнүүдэй шэнгэсэ ехэ болодог байна.

Жэшээлхэдэ, 1961 ондо туршалга хэжэ үзэхэдэ, улаан клеверэй ургаса 80 процентээр нэмэһэн, 1962 ондо «Стерлинг» сортын кукурузын ногоон набшаһанай ургаса—32 процентээр, тэжээлэй бобытай холижо тариһан кукурузын ургаса—52 процентээр дээшэлһэн байба.

1963 ондо хэгдэһэн туршалга дээрэһээ харахада, хэды ехэ ган гасуур болобошье һаань, кукурузын ургаса 16—30 процентээр дээшэлбэ. Иимэ арга ажал дээрэ туршажа үзэлгэ энэ жэлдэшье хэрэглэгдэхэ юм.

Хоёрдохёор, юу хэһэн байгаабта гэхэдэ, хабар тариһан шэниисэдэ мүн лэ тиимэ химическэ холисо буйлуулан сүршэхын хажуугаар, бог үбһэ үрмэдэһыень химическэ аргаар сэбэрлэһэн байнабди. Хабтагар набшаһата үрмэдэһэ үгы хэхын болон таримал ургамалда нэмэлтэ тэжээл оруулхын тулада тугаар хэлэгдэһэн мүн тэрэ арга хэрэглэгдээ һэн. Зүгөөр, тэрэнэй холисонь ондоо болгогдоо.

Жэшээлхэдэ, гербицид дээрэ нэгэ һаа азотно, үгы һаа фосфорно үтэгжүүлгэ гү, али тэрэ хоёрые һайнаар буйлуулһан холисо нэмэдэг байгаабди. Тиихэдээ тэрэниие залаата ургамалай баглайн ургаха үедэ сүршэдэг бэлэй. Лабораториин хэһэн шэнжэлгэ дээрэһээ харахада, [...] холисо хоёр янзын нүлөө үзүү[лдэ]г юм гэбэл гербицид гээшэ [...] үбһэ, үрмэдэһые хорлон һал[...] зуураа, хабарай шэниисэдэ т[э]жээл үгэжэ ургаха шадалые[нь] һэргээн һайжаруулдаг байшоо[...]

Хэдэн жэл удаагаар иимэ а[р]га хэрэглээд байхада, гансал ге[р]бицид буйлуулан сүршэһэндэ [...]ходоо, тиимэ шэнэ арга хэрэг[лэ]һэнэй ашаар, шэниисын урга[са] гектарай 1,5-һаа 4 центнер х[үр]тэр нэмэһэн байха юм. 19[…] ондо Баруун Сибириин облас[т]нуудта 569 мянган гектар тар[и]га дээрэ иимэ арга хэрэглэг[дэ]һэн. Тэрэшэлэн Белоруссида, У[к]раинада, Поволжидо, Казахста[н]дашье шэнэ аргын ашаг туһа[н] элирэн харагдаа.

Д. ИОХИМОВИЧ,
(ТАСС-ай корр).
Новосибирск.

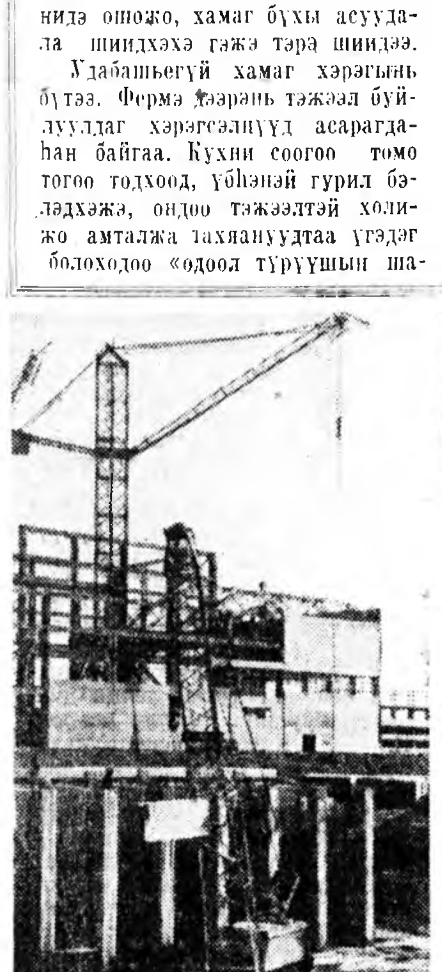

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Калининска областиин Конаковска ГРЭС-эй барилга харуулгадана.
ТАСС-ай фотохронико.

Экономическа һуралсалай үрэ иимэл

Хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй экономическа һуралсал зүбөөр эмхидхэхэ тала Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой партийна комитет ехэхэн анхарал табидаг болонхой.

Политическэ һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда тээ парткомой гэшүүд, пропагандистнууд, коммунистнуудтай, партийнабэшэ нүхэдтэй хөөрэлдэжэ, хаана ямар кружок, семинарта һуралсажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хүсэлтэй байһыень элирүүлжэ, мэдэжэ абаһан байгаа.

Тиигэжэ һуралсаха дуратайшуулай хүсэл зоригынь, эрдэм бэлэдэрэлынь хараада абтажа, кружок, семинар, һургуулинуудта бүридхэгдэжэ байха.

Жэшээлхэдэ, заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсахын тула технико-экономическэ эрдэм шудалха университет байгуулагдаа. Университедтэ заводой 32 хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд: цех, халаануудай начальнигууд, инженернүүд һуралсана. Хэшээлынь семинар янзаар үнгэргэгдэнэ. Тиигэжэ үйлэдбэриин түсэб, ажахын тоосоо болон продукциин өөрынь үнэ сэн, ажал тухай хуули гэхэ мэтэ предприятиин экономикодо хабаатай олохон асуудалнууд зүбшэн харагдаһан байна. Эдэ асуудалнуудаар хэшээлнүүдые заводой хүтэлбэрилэгшэд — директор Алемовский, главна инженер Струневич, главна экономист Мартынов болон бусад үнгэргэһэн байна.

Предприятиин тодорхой экономикын асуудалнуудые заводойнгоо эрхэ байдалтай холбожо үзэхэдэ таарамжатай, ойлгогдосотой болоно бшуу. Университедэй хэшээл дээрэ ойлгоһон, мэдэһэнээ һуралсагшад өөһэдынгөө цех, халаанай хүдэлмэридэ хэрэглэдэг болохын тула ехэхэн оролдодог болонхой.

Гадна заводой гол участогуудаар: горно, шифернэ, түүхэй эдэй, галдалгын, заһабарилгын механическа, электрическэ цехүүдээр коммунис ажалай 14 һургуули байгуулагдаад, 800 гаран хүн һуралсана. Эдэ һургуулинуудай программада гансахан ниитэ политическэ асуудалнууд бэшэ, мүн үйлэдбэриин асуудалнууд, промышленна предприятинуудай тодорхой экономикын зарим шухала асуудалнууд оруулагданхай. Программын таарамжатай зохид байһан тухай түүхэй эд болбосоруулдаг цехтэ эмхидхэгдэһэн һургуулида һуралсагшад иигэжэ хэлэнэ: хэшээлнүүд дээрээ бидэнэр заводойнгоо, цехэйнгээ үйлэдбэритэй һайн танилсаабди, тэрэниие хайшан гээд эмхидхэгдэдэгынь ойлгожо абабабди. Продукциин өөрынь үнэ сэн хайшан гээд, ямар зүйлнүүдһээ, ямар гаргашануудһаа бүрилдэдэгыень мэдэхэ болобобди. Гадна хоёрдохи мэргэжэл шудалһан байнабди. Тиигэжэ коммунис ёһоор ажаһуужа, ажаллажа һуралсанабди.

Дээрэ дурсагдаһан хоёр янзын һуралсалһаа гадна тээрэмдэдэг, транспортна цехүүдтэ 6 экономическа эхин һургуулинууд байгуулагданхай.

Политһургуули, семинарай хүтэлбэрилэгшэдөөр, пропагандистаар 48 хүн хүдэлмэрилнэ. Пропагандистнууд Я. А. Ильков, Д. П. Антипьев, Н. М. Саватлеева, А. М. Малыгин, А. С. Чернов болон бусад хэшээлнүүдээ һонирхолтойгоор үнгэргэжэ, һуралсагшадайнгаа дунда хүндэтэй болонхой. Мастернууд Яганов, Мезенин гэгшэдэй халаануудта, горно, шифернэ цехэй һургуулинуудта хэшээлнүүдынь хараалагдаһан сагтаа үнгэрнэ, үзэжэ байһан асуудалнуудаа зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо.

Хүдэлмэришэдэй экономическа һуралсал тэдэнэй ажал хэрэгтэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Энээн тушаа нэгэ хэды тоо, баримтануудые харуулжа болоно. Үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталай түсэб валовой продукци гаргалгаар 101,1 процент, товарна продукцяар 104,1 процент дүүргэгдээ һэн. Жэлэй туршада тус заводойхид даабариһаа гадуур 15 мянган тонно цемент, 1 миллион условно хэһэг шифер ороной шэнэ барилгануудта эльгээжэ шадаа. Тиихэдэ 4-дэхи кварталда экономическа талаараа һайнаар ажаллаһанай ашаар 68 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаһан байна. Бүхы жэлэй дүнгөөр абажа харабал, 1745 мянган түхэриг олзотоо.

Завод үнгэрһэн жэлдэ «470» маркын цемент үйлэдбэрилдэг болоо гэхэ гү, али продукциингаа шанар һайжаруулха талаар долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ хараалагдаһаниие түйлаа.

Шэнэ жэлдэ заводой коллектив шэнэ амжалтануудые түйлахаар зориглонхой. «500», «600» маркын цемент үйлэдбэрилдэг болохо зорилго шиидхэгдэхэ болоно. Шифер үйлэдбэрилгэ дээрэ голодоһо гаргалга түсэбөөр хараалагдаһанһаа 3,3 процентээр хороогдожо, жэлдээ хэдэн миллион условно шифер нэмэжэ үйлэдбэрилхэ арга олгохо юм.

Хүдэлмэришэдые экономическа эрдэмдэ һургажа, үйлэдбэреэ һайжаруулха гээшэ партийна организациин соёл сурталай хүдэлмэриин шухала зүйл болоно. Энэ хэрэгтэ Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой партийна организаци, эндэхи коммунистнууд саашадаашье анхаржа байха гэжэ найдамаар.

В. Хомутников.

Братскда бодхогдожо байһан ой модоной промышленностиин олон предприятинууд комсомольско ударна барилга болоно. Сибириин химиин тон томо предприяти үдэр ерэхэ тудам ургажа байнхай. Армиһаа табигдаһан бүлэг олон сэрэгшэд эндэ ажалдахаар һаяхан ерээ. Тэдэнэртэ дүршэл ехэтэй барилгашад шадабари мэргэжэлээ дуратайгаар дамжуулан үгэнэ. Зураг дээрэ: слесарь-хабсаргагшадай звеньевой Михаил Ударцев (тэг дундань) өөрынгөө ученигүүд-албанһаа табигдаһан морягууд Анатолий Медведев болон Григорий Шукинтай сугтаа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Владимир Детинин Железнодорожно училищи дүүргээд теплоавтоматикын заводой приборно цехтэ «1К62» токарна станогто хүдэлнэ. Владимир мүнөө № 7-дохи үдэшын һургуулиин 10-дахи класста һурана. **Зураг дээрэ:** В. Детинин.

С. Балдуевай фото.

Хамтын болон үмсын зөөри тухай

Үлүү хаража, булуу химэлбэ

Тээсгэн январиин тэн багта Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздохи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгэй гэшүүн, ветеринарна врач Н. Р. Батуев намтай уулзаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Л. Мужановагай даадаг гахайн фермэдэ поршоонхо олоор гарзалжа байна. Ошожо шалгаад ерэхэ болоо хабди.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгэй гэшүүд Д. А. Шагдарон, Н. Р. Батуев гэгшэдтэй тэрэ үдэртөө гахайнуудай гарзалһанай шалтагаан элирүүлхэ, дутагдалыень усадхаха тушаа яаралтай хэмжээ абаха зорилготой гараабди.

Ерэжэ шалгахадамнай, гансахан январиин түрүүшын 12 хоногто аяар 91 гахай гарзалһан байба. Нэн түрүүн харууһа, тэжээлэй хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэһэн, гахайшадай даалһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа боложо поршоонхо, мүн томошье гахай гарзалаа гэжэ элирүүлэгдээ. Илангаяа орооһо тарянай зүйл үйрүүлдэг машинын эбдэрхэй байһанһаа боложо, гахайнуудынь хэдэн үдэр талханай зүйл эдеэгүй хооһоор тооной байжа, ехэ муудаа. Партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгэйхид эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абаа һэн.

Тиигээд январиин 30-да тэрэ фермэдэ хоёрдохёо ошожо шалгахадамнай, ажалынь зарим тэды гүримшуулагдабашье, 15 хоног соо баһал 14 гахай гарзалһан байба.

Теэд гахайн поршоонхонуудай олон гарзалһанда хэн зэмэтэйб?

Түбхын түрүүн даалһан ажалдаа тон харюусалгагүйгөөр хандаһан фермые даагша нүхэр Мужанова ехэхэн зэмэтэй. Энэ хүн январь соо гахайнуудаа эдихэ тэжээл, харууһагүйгөөр орхёод, 3-4 хоногто зайшоо. Тэрэшэлэн фермэдэ талха тарянай зүйл, бусадшье тэжээл тон ээзэн бусаар гаргашалагдана. Эндэ аяар 9 толгой үмсын гахай колхозой тэжээл дээрэ зоргоороо умбажа байна. Жэшээнь, Лидия Мужанова үнгэрэгшэ жэлдэ фермэ дээрэ өөрынгөө үмсын 2 эхэ гахай, 8 поршоонхо байлгаа. Тэдэ олон амитадынь колхозой гахайн эдихэ хэды ехэ талха тарянай зүйл, бусадшье тэжээл һалгаагаа гэхэбибди. Мүн гахайшан Самацырен Хажеева баһал 4 поршоонхо хамтын тэжээл дээрэ хашалгүй эдеэлүүлээд һууна. Тиигэжэ эдэнэр ямар нюураараа, ямар һэшхэлээрээ колхозой зөөри үбэршэлжэ байба гээшэб?

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха манай бүлэгэйхид эдэ дутагдалнууд болон хамтын ажалда харша ябадалые һайса хаража, шалгажа үзөө. Артелиин уставаар хараалагдаһанһаа үлүү гараһан гахайнуудынь хамтын зөөридэ оруулагдаа. Мүн колхозой тэжээл дээрэ үмсын гахай байлгажа, хэһэн гаргашыень тусхай сэнгээр түлүүлхэ гэжэ тогтоогдобо. Гахайшадай ажалые ёһоор эмхидхээгүй, зүндэнь орхижорхиһоной нгоо түлөө бригадир Н. Санданов баһал горитой зэмэдэ ороһон байна.

Б. Раднаев,
партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгэй түрүүлэгшэ.
Баргажанай управлени.

Түрэл ороноо шэнжэлэн үзыш

Үхибүүдэй хоор тон һайнаар, дура татамаар бултанда мэдээжэ дуунай эхиниие иигэжэ эхилнэ:

Алдарта байгал, арюухан
далай!
Суута онгосо—омолиин торхо,
Эй, Баргажан, хабсагайнуудаа
һэжэрыш,
Эрэлхэг хүбүүнэй тамархань
холо бэшэл!

Энэ дуу шагнажа һуухадамнай үльгэр түүхэтэ Байгал далай, тэрээн дээрэ тамаржа ябаһан эрэлхэг загаһашад һанагдаадхина.

«Түрэл ороноо шэнжэлэн үзыш» гэһэн гаршагтай үдэшэ Баргажанай 11 жэлэй һургуулида болобо. Хойно хойноһоо хүбүүд, басагад һубарин сценэ дээрэ гаража уянгата шүлэг, уярма дуунуудые дууланад. Светлана Мисюркаева «Манай нютаг» гэһэн шүлэг, һурагша Миша Волков Солбон Ангабаевай «Түрэл орон соогуураа гэшхэлнэб» гэһэн шүлэг ханхинаса уншаа. Виктор Иштокин гитара дээрэ тон бэрхээр наадаба. Уран һайханай самодеятельностиин номернууд альга ташалгаар угтагдаба.

Ханын захаар, коридор сооуур столнууд табигданхай. Нэгэ стол дээрэнь үхибүүдэй гараар «бүтээгдэһэн» олон тоото шубууд һууна. Ханадань ехэ карта; тэрээн дээрэнь Баргажан нютагай ан гүрөөһэнэй аймаг булта зурагдажа харуулагдана. Энэнэй захада Баргажанай үйлэдбэриин управлениин суута ажалай түрүүшүүлэй фотонууд, олон янзын диаграмманууд, гоёор шэмэглэгдэһэн «Краевед» гэжэ ханын газетэ. «Краеведэй булан» илангаяа олон хүбүүдэй анхарал татана. Эндэнь олон фото-альбомууд. Эдээнь соо алдарта Байгалай эрье, Түргэн урасхалта Гаарга мүрэн, Онёо мүрэнэй эхин, Ямбуйска хадын орьёлнуудые олохот. Эдэ альбомуудынь иимэ нэрэтэйнүүд гэбэл: «Алдарта Байгал, арюухан далай», «Түрэл нютагаараа», «Аяншалгын үдэр бүриин тэмдэглэлнүүд» гэхэ мэтэ.

Баргажан нютагай ашагта малтамалнуудые условно тэмдэгүүдээр заагдаһан картын захада үхибүүд баһа олон. Эдэнэр юуншьеб тухай хөөрэлдэнэ. Магад, он жэлэй ошоходо түрэл нютагтаа үшөө олон ондоо ашагта малтамал олохо аалам? Хэн мэдэхэб! Хоёрдохи стол дээрэнь дэлхэй дээрэ суута Баргажанай булганай, шандаганай, ондатрын, шэлүүһэнэй, үнэгэнэй, хабай арһад табяатай. Эндэнь баһа бугын эбэршье бии. 7-дохи классай һурагша Аня Шалаева сугларагшадта Баргажан аймагай ургамал болон амитад тухай һайнаар, ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Арбадахи классай һурагша Таня Выткова «Баргажанай түүхэ» тухай хэлээ, Вера Кондакова һурагша һургуулиингаа түүхэ дурдаа. Иимэ үдэшэнүүд хаанашье үнгэргэгдэдэг һаа, хэды туһатай байгааб?

С. Очиров.

Уран зохёолшод уншагшадтайгаа уулзана

Һаяхан номин долгито Байгалһаа зүүлжээ гараад, нэгэ машина бүлэг хүнүүдые һуулгаад, дэлгэр баян Дэрээн нютаг уруу ошоо һэн. Эндэнь бүлэг уран зохёолшод Н. Балдано, поэдүүд Д. Улзытуев, С. Ангабаев, А. Щитов, А. Бадаев гэгшэд байгаа.

Эдэнэр Дэрээн нютагһаа эхилээд үргэн Баргажанай бүхы хүдөө нютагуудаар 10 үдэр соо ябажа гараа. Малшад, хонишод, таряашад, алба хаагшад, хүдэлмэришэд—булта тон халуунаар уран зохёолшодые угтаа.

Н. Балданогой «Совет литература хүгжэлтынгөө замда» гэһэн элидхэлые хүнүүд тон һонирхожо шагнаа. Поэдүүд олон ондоо шүлэгүүдээ уншажа, арад зоной ажабайдалтай холбоотой уран хурса зохёолнуудаараа танилсуулаа, хүн зонууд өөрынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа. Эдэнь уран зохёолшодто тон ехэ удха шанартай байһанинь дамжаггүй.

О. Сергеев.

Социалис оронуудаар

ЕРЭЭДҮЙДӨӨ КУБА БАТААР ЭТИГЭНЭ!

«Эгээн лэ багаар хүсэ гаргалаад газарай гектар бүридэ ехэн ехэ һү һааха, мяха абаха гэшэ революциин уряа лозунг болохо ёһотой» гээд Кубын Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро национальна хүдөө ажахын һургуулиин нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Мал ажал хүгжөөхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоходоо, тэжээл элбэгээр бэлдэхэ гэшэ гол асуудал болоно гээд тэрэ заагаа. Жэлдээ 10 миллион тонно хүрэтэр саахар абадаг болохо зорилгын шиидхэгдэжэ байһан шэнгеэр энэ асуудал мүн лэ амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ болохо байна гээд Фидель Кастро онсолон тэмдэглээ. Саахарай тростник хуряаха советскэ машинанууд энэ зорилго шиидхэлгэдэ баа ехэ үүргэ дүүргэхэ гээд Кастро тэмдэглэһэн байна.

Мал ажалые экономическа талаараа бүри ехэ ашагтайгаар бидэнэр хүгжөөжэ шадаха байнал гээд Кубын арадай вождь хэлээ. Тиигээд байбал Куба 10 мал болоод байхада үдэр бүхэндэ 30 миллион литр һү һаадаг, жэл бүхэндэ 4 миллион толгой мал үүсэлдэг боложо шадаха байна. Энээниие түйлахын тулада манай орондо бүхы эрхэ байдал бии.

«Бидэнэр гайхамшагта үе сагта ажаһуунабди. Манай орондо тэрүүгээр шэглүүлэгдэһэн империалистнуудай, революцида харша этигээдүүдэй бүхы һанаашалганууд буруу һүрэнэ. Кубын арадай үмэнэ революциин нээжэ үгэһэн һаруул һайхан хараа замые тэдэнэр юушье зүрюугээр таһалжа шадахагүй. Ерээдүйдөө Куба батаар этигэнэ!»,—гэжэ үгэынгөө түгэсхэлдэ Фидель Кастро мэдүүлээ.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

СЕПГ-эй ЦК-гай нээгдэхээ байһан пленумэй хүндэлэлдэ зорюулан абаһан уялгануудаа дүүргэһэн тухайгаа ГДР-эй химическэ томо предприятиин — «Буна-Верке» комбинадай барилгашад болон хабсаргагшад орондоо мэдээсээ. Тэдэнэр хлор гаргаха томо завод барилгые түсэбөөр хараалагдаһан болзорһоо хоёр һара урид дүүргээ. Тус завод туршахын тулада ашаглалгада угтаба.

Автомадуудаар һайса зэбсэглэгдэһэн тус предприяти жэлэй турша соо 45 мянган тонно хлор гаргаха юм.

БОЛГАРИДАХИ ТҮРҮҮШЫН СТАНЦИ

Болгаридахи түрүүшын машинно-тоололгын станци Пловдив городто байгуулагдаа. Тэрэнэй ашаар 16 газар таряалангай ажалай кооперативна ажахынуудта бүхы тоололго, тоосоонойнь хүдэлмэри оньһожоруулагдаха юм.

Энэ станциин байгуулагдаһан ушар социалис оронуудай арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаа холбооной үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Тэрэнэй проектые Чехословакиин мэргэжэлтэд зохёогоо. Советскэ Союзһаа болон Германиин Демократическа Республиканууд һаа асарагдаһан мүнөө үеын орёо нарин машинануудаар станци хангагданхай.

ДРВ-гэй ХҮНДЭ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ТҮРГЭНӨӨР ДЭБЖЭНЭ

ДРВ-гэй хүндэ промышленностиин үйлэдбэриин хэмжээн урдахи жэлэйхитэйнь сасуулбал, 1963 ондо табан процентээр нэмэһэн, ажалай бүтээсэ 7,2 процентээр дээшэлһэн байна. Вьетнамай профсоюзуудай федерациин орган болохо «Лао Донг» газетэдэ толилогдоһон статья соогоо ДРВ-гэй Хүндэ промышленностиин министр Нгуен Ван Чан эдэ тоонуудые дурдаһан байха юм.

1964 оной түсэбүүд тухай тогтоходоо, министр иигэжэ тэмдэглээ. Нёдондонойхидо орходоо энэ жэлдэ металл отолдог станогуудые бүтээлгэ 14 процентээр, дизельнэ моторнуудые —5—10 процентээр, цемент гаргалга 25 процентээр нэмэхэ байна.

Тхай-Нгуйендэхи металлургическа комбинадай хоёрдохи доменно пеэшэнэй, Уонг-Бидэхи ГЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилга түргэнөөр хэгдэнэ гэжэ статья соо мүн лэ тэмдэглэгдэнэ.

СОЁЛ КУЛЬТУРЫН ТАЛААР ХОЛБОО БАРИСААН

1964—1965 онуудта Югослави ГДР хоёрой хоорондо соёл культурын талаар холбоо барисаа бэелүүлхэ программада Белградта гар табигдаба. Соёл культурын, гэгээрэлэй, наукын, искусствын, литературын, киногой, радиодамжуулгын болон телевидениин талаар холбоо барисаагаа үргэдхэхэ гэжэ программын ёһоор хараалагдаһан байна.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ, ДЭБЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай СССР РНР хоёрой хоорондо договорой баталагдаһаар 16 жэлэй ойн гүйсэһэндэ Бухарестын бүхы газетэнүүд анхаралаа хандуулна. КПСС-эй болон Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй болон Румыниин хүдэлмэришэнэй партиин болон РНР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондоо абалсаһан телеграммануудые газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилһон байна. Румыно-советскэ договорто зорюулагдаһан редакционно статьянуудые бүхы газетэнүүд толилоо. Румыниин экономикын түргэнөөр дэбжэлгэдэ Советскэ Союзай аха дүүгэй туһаламжын ехэ удха шанартай байһаниинь статьянууд соо тэмдэглэгдэнэ.

Румыно-советскэ аха дүүгэй харилсаануудай хүгжэлтэ хоёр арадай аша туһада, социалис оронуудай нэгэдэл болон нягта жагсаалые, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон дэбжэлтын хэрэгүүдые бэхижүүлхэ аша туһада тааралдана гээд «Скынтея» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ГЭР БАРИЛГЫН КОМБИНАДУУД

Томо панельнэ гэр барилгын комбинат Будапештдэ баригдажа байнхай. 1800 квартира барихада хэрэгтэй болохо 46 мянган ондоо янзын түмэр-бетон зүйлнүүд тус комбинадай конвейерһээ жэл бүхэндэ гараха юм. Энэ комбинат Советскэ проектээр баригдана, советскэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха юм. Арбан дабхар гэр бэлэн болгогдоһон хубинуудһаа 7 һарын турша соо, тайлбарилан хэлэбэл, мүнөөнэйхиһөө хоёр дахин түргэнөөр баригдаха байна.

1966 онһоо 1970 он хүрэтэр Будапештдэ табан иимэ комбинат хүдэлдэг болохо. Тэрээнһээ гадна, томо панельнэ гэр баридаг үшөө 9 комбинат Венгриин бусад городуудта ашаглалгада угтэхэ юм.

ПОЛЬШО КУБА ХОЁРОЙ ХООРОНДОХИ ХУДАЛДАА НАЙМААН

Польшо Куба хоёрой хоорондо 1964 ондо эд бараа андалдан абалсаха болон түлөөһэнүүд тухай протоколдо Варшавада гар табигдаба. Кубада Польшын худалдаха эд бараанай списогтэ хүдөө ажахын болон барилгын машинанууд, электротүхеэрэлгэнүүд, станогууд, зэр зэмсэгүүд, лабораторинуудай түхеэрэлгэнүүд, велосипедүүд, шулуу нүүрһэн, прокат бүд оролсоно. Куба саахар, руда, үнгэтэ металлай концентрат, эдеэ хоолой зүйл Польшодо худалдаха юм.

Хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаа үргэдхэхэ арга боломжонуудые шэнжэлхын тулада Польшын болон Кубын түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комисси байгуулха гэжэ шиидхэгдээ.

ЮГОСЛАВИИН СОЮЗНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

Югославиин Союзна Суглаанай сесси Белградта нээгдээ. Союзна Суглаанай эзэлдэг һуури, тэрэнэй дүүргэдэг ниитын үүргэ, хүдэлмэри эмхидхэлгынь онол арга тухай Э. Карделиин элидхэлые сесси зүбшэн хэлсэхэ юм.

(ТАСС).

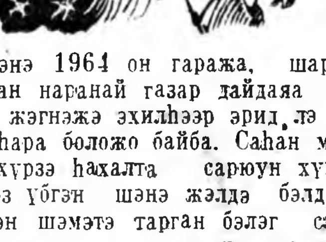

Мороз Үбгэнэй шалгалта

РАССКАЗ

Шэнэ 1964 он гаража, шаргал һайхан наранай газар дайдаяа шэнээр жэгнэжэ эхилһээр эрид лэ хахад һара боложо байба. Саһан мүнгэн хүрзэ һахалта сарюун хүхюу Мороз үбгэн шэнэ жэлдэ бэлдэжэ ерэһэн шэмэтэ тарган бэлэг сэлэгээ эгээл энэ үедэ сүм тараажа дүүргээд сүлөөтэй болоходоо: «Байза, энээн тойрон ажаһуудаг хүн зон хуушанайнгаа алдуу эндүүе энэ үнгэрһэн 1963 он соогоо хэр орхижо шадаа юм ааб? Шэнэ жэл соо заһаржа, шэнээр ажаллаадаг, ажаһуудаг болоо юм аа гү? Яаралгүйхэн шалгаһаар нютагһаа нютагта айлшалжа, үзэхэ, хараха юм байна» гэжэ шэбшэбэ.

Тиигээд лэ Мороз үбгэн шалгалтын замда мордобо.

Замдань адуу мал, хони ямаад захагүй үргэн тала дайдаар һүрэглэн бэлшэнэ. Эндэ тэндэнь адуу малаа ооглоһон, хони ямаагаа тээглэһэн сортоотойхон абяан суураатана.

Захын хонишоной гэртэ ороходонь нэгэ эхэнэр сүлөөгүй сайлажа һууба. Гэр соонь арюун, сэбэр. Ханадань радио, шэнэ жэлэй «Буряад үнэн», «Хонишоной библиотечкэ», «Хүндэлэлэй грамотанууд» харагдана. Үбгэнэй орожо ерэхэлээр хонишон эхэнэр һуудал табижа, мэндэшэлэлсээд энэ танигдаагүй үбгэжөөл тээшэ, харан харан, сай аягална.

— Зай, тарган ондо орожо байна гүт? Нохой шубуун үлзы гү?— гэжэ үбгэн һонирхобо.

— Гэмгүйхэн даа. Мүнөө дээрээ нохой шубууншье үлзы байна,— гэбэ хонишон эхэнэр.

— Хонидтнай түллэжэ байна бэд даа? Энэ жэл хэр олон хурьга абажа түлжүүлхэ, хэды шэнээн нооһо хайшалха гэжэ уялга абанхайбта?

Энэ юун лэ үбгэн хаанаһаа ябаһан аад, айлда орожо ерэһээр лэ иигэжэ мушхэхэ, мүрдэхэ болоо юм гэжэ хонишон шэбшээд, балай хөөрэлдэхэшье дурагүйгөөр:

— Абагшаяал абана бэзэбди, түллэхэ ёһотой хонид түллэжэл байнгүй яаха юм,—гэжэ бага зэргэ енгүүтэйшэгээр дуугаржа: — Үгы, та, хаанаһаа ябана гээшэбта? —гэжэ асууба.

— Би гү? Би холоһоо ябанаб. Баялигта гэжэ нютаг дуулаа һэн гүш? Тэрэл Баялигта нютагһаа гараад холые зорижо ябанаб. Зуураа танай энэ Таргалиг нютаг дайраад гараха юм байна гэжэ һанаһан хүм,—гэжэ Мороз үбгэн харюусаад, хана тээшэ дүтэлжэ харана. Тэндэнь хонишодой мүрысөөнэй бюллетень байба. Тэрэл бюллетень уншажа: «Аа, эдэшни эрхим лэ хонишод байна. Нёдондо зуун хониһоо зуун хурьга абаа һэн гэнэ. Тиихэдэ мүнөө жэл зуун хониһоо зуун арбан хурьга абаха уялгатай. Энэ отара хамта долоон зуун эхэ хонитой юм байна. Зай... Зай» гэжэ Мороз үбгэн ойндоо шэбшэһээр газаашаа гараба.

Хонишон эхэнэр үбгэниие үдэшэжэ: «Энэ баарһан хаана ошожо ябаһан үбгэн ааб даа. Үрэ хүүгэдтээ, аша гушанартаа айлшалжа ябаа ... бэзэ даа» гэжэ хайрлаһаар гээгдэнэ.

Энэ нютагташ, юрэдөө, суутайхан хонишод бии хэбэртэй. Ганса гэртэ ороходомни хэды грамота байба гээшэб? Хоёр-гурба... аяар дүрбэн. Хорёонууд соонь яагаа олон хурьгад сөбхоролдоно, мааралданаб. Сохом лэ табан зуугаад болохо хаш, хонидынь эртэл хурьгалжа захалаа юм байна. Тэрэ нэгэ залуухан эхэнэрынь хурьгад сооһоонь гаранагүйл. Ехэл сүлөөгүйгөөр ажаллана. Үбһэ хулһаршье һайн хэбэртэй. Газаань олон һүринүүд ербылдэжэ һууна һэн гэхэ мэтээр бодомжолжо, Мороз үбгэн замаа үргэлжэлүүлнэ.

Үбэлэй наран орожо, боро хараан дүтэлбэ. Мороз үбгэнэй Таргалиг нютагай түб хүрэжэ ерэхэдэ огторгойн олон одо мүшэдтэл адли гэрэлнүүд миһэлзэжэ угтаба. Нёдондо энээгүүр ябахадам зайн гэрэл үгы байгаа бэлэй. Энэ нютаг электрын гэрэлтэй болоо юм байна. Жэлһээ жэлдэ болбосон түхэлтэй боложо байгаа нютаг ха юм даа. Гэрнүүдшье бүри өлөшороо. Олонхинь шифер хушалтатай, газаагаа сэсэрлигтэй, шэнэ сагай шэнжэ шанартай боложо байгаа нютаг юм байна гэжэ хараһаар лэ ойлгохоор.

Мороз үбгэнэй иигэжэ баясажа ябатар гэнтэ нэгэ гэрһээ эхэнэр хүнэй нариихан аар шашхаад, уйлаганан һугшаршаха абяан соностошобо.

«Энэ яагаа муухай абяан гаранаб? Яажа байгаа эхэнэр гээшэб? Юунһээ сошобо, юунһээ айжа ёолон һугшарбаб?» гэжэ һанаата болон Мороз үбгэн тэрэ абяа гараһан гэр тээшэ шамдуухан гэшхэлшэбэ.

Гэр соо ороходонь нобшо, ноохой. Стулнууд иишэ тиишээ табигдашанхай. Гурбан залуухан хүүгэд айшанхай, нохойһоо айһан миисгэйдэл пеэшэнэй саана хорооод һууна. Гэрэй зүүн ханаар байһан хоёр ороной нэгэн дээрэ эдэ үхибүүдэй эхэ уйлажа, хоёр гараа нюураа бүглөөд, бүхы бэеэрээ обогод обогод һугшарна. Ороной наада хажууда тэрэ эхэнэрэй харгы хаагаад, эдэ гурбан хүүгэдэй түрэһэн эсэгэ, энэ уйлажа һуугша эхэнэрэй инаг нүхэр (хэзээб даа энэ эхэнэрэй эгээ һайхан, инаг нүхэрынь байгаа ха юм. Магад, мүнөөшье тэрэл инаг зандаа байгаа аалам?) нютаг соогоо униханай үһан тулам гэгдэхэһээ бэшэ ондоо өөрын нэрэгүй болошоһон Ондриин Одхон гэдэг һууна. Тэрэнэй үһэн һарлагай даахидал шэрэлдэжэ, шэхэн, нюдэн дээгүүрээ һаглайжа унашанхай. Гадар самсань гансашье тобшогүй, дотор самсань ехэл оролдосотой эхэнэрэй гараар угаагдаһан гэжэ һанамаар шэнэхэн шэнгишье һаа, юугээр будагдаһыень бү мэдэе, шулһэ шабар болошоһон, үмдэнэйнгөө газаагуур гарашанхай ехэл һалан, һандархай юумэ харагдана. Һаяхан лэ гэртээ орожо ерээ ха, түжүүрхэ, малгай, бээлэйнь оёор дээрэ хайша хэрэгээр шэдэгдэшэнхэй хэбтэнэ.

Мороз үбгэнэй орожо ерэхэдэ үхибүүд һэр мэр галдажа, ехэл һайн хүн саг соогоо орожо ерэбэ гэһэндэл нюдэндөө галтай болоодхибод. Уйлажа һууһан эхэнэршье нэгэ бага нам гэжэ, этигэл найдабариин ошотой һайхан харасаар үбгэн тээшэ гэтэбэ.

Ондриин Одхон ониишоһон нюдөөрөө үбгэн тээшэ эрьежэ хараад: «Энэ яндан Үлзытэ үбгэн хаанаһаа орожо ерэбэ гээшэб? Баһал һамгаа сохижо, наншажа, баһажа байнаш гэхэнь гү? Тиигээд баһал правлени, сомон руу гүйхэнь гү, энэ яндан үбгэншни. Хармаандамни «шэтүүшхэ» бии һэн... Энээнтэйшни тэрээхэнээ хубаажа ууха юм байна. «Энэ яндан Үбгэншни юун байха юм, табин грамм архидал хэлэ амаа жажалшана бэзэ» гэжэ бодоод:—үбгэн тэндэ һуугыт,—гэжэ стол тээшэ заагаад, өөрөө бодожо, хүл дээрээ найгаһаар столдо дүтэлнэ.

Эдэ бүгэдые Мороз үбгэн ехэл анхаралтайгаар шэртэжэ, байд гээд, тэрэ уйлажа һууһан залуухан эхэнэрэй хажууда дүтэлжэ:

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной февралиин 9

Мороз үбгэнэй шалгалта

(Үргэлжэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

—Энэ юун боложо байнаб? Юундэ уйлажа байна гээшэбши?—гэжэ асууба. Энэ танигдаагүй үбгэжөөлдэ юуншье гэжэ харюусахаяа шэбшэжэ үрдеэгүй байһан эхэнэр:

— Үгы даа... миил уйладаһамни хүрөөд...,—гэжэ харюусаба.

Эхынгээ иигэжэ худалаар хэлэжэ байхые ойлгоһон үхибүүдэй эгээ ахань:

— Эж-жы-ы худ-д-лаар хэлэнэ. Аба сохино э...—гэжэ хэлэжэ үрдеэгүй байтар:

— Бү дуугара. Дуугай һуу гэгшэб шамайе,—гэжэ эсэгэнь зандаба.

— Юундэ дуугүй һууха юм. Хэлэлши, хүүхэмни, абашни эжыгыш хэйшан гээб?—гэжэ Мороз үбгэн хүүгэнһээ асуугаад, һогтуу абыень таягаараа занаба.

Үбгэнэй таяг һаял обеоржо: «Үгы энэ Үлзытэ үбгэн хэзээнэй таяг туладаг болоо юм?» гэһэн бодолдо Ондриин Одхон абтажа, тэрэ үбгэжөөлые һогтонги нюдөөрөө үшөө дахин һайсахан шэртээд, гэнтэ сошошобо: «Үл-үлзытэ бэшэл. Үгы тээд энэмнай хэн үбгэжөөл гээшэб? Түрүүшынхиеэ энэ үбгэниие хаража байнаб» гэжэ гайхаһандаа бүри һэгээ орошобо.

«Өө, һахалынь яагаа ехэ юм. Энэ үбгэн абаһаа айнагүй гү даа? Айналгүй ха. Айгаалгүй хадаа абада таягаа харуулаа ёһотой. Абын өжые сохихо гээ һаань, энэл таягаараа абые сохижорхиходоо болохо ха юм» гэжэ һанаад, тэрэ үхибүүн бага зэргэ зүрхэ орожо:

— Аба ма-мые иигээд альгадаа, — гэжэ маряатайхан гараараа нюураа шаб гэтэр альгадажа харуулна.

— Абашни мамыешни ходо иигэжэ альгададаг гү?—гэбэ Мороз үбгэн.

— Архи уугаад лэ һогтуу ерэхэдээ сохидог. Үшөө иигээд,—гэжэ тэрэ үхибүүдэй ахань заахан нюдаргаа зангидажа, мамые ёбордог,—гэнэ.

— Архи ходо ууна гү?—гэжэ Мороз үбгэн асууба.

— Ходо, үдэртөө тооной,—гэжэ хүүгэн жэншэдшье гэнгүй харюусана.

— Үдэртөөл тооной уунал даа,—гэжэ орон дээрэ һууһан үхибүүдэй эхэ ехэ бодолгото боложо һууһанаа һаял сүлөө ороһон юумэдэл хүбүүнэйнгээ хэлэһэн үгэ дабтаба.

«Энэ юун лэ үбгэн орожо ерээд һууна аабши? Иимэ танигдаагүй яндан үбгэн манайда ямар хэрэгтэй аад, орожо ерээд, мүрдэлтэ хэжэ байгаа юмши? Зайла, арила саашаа, хүнэй семейнэ делэдэ бү оролсо гээд лэ намнажархилтай юм гү? Али... али энэ үбгэнш тэрэ ноөхи «арадай шалгалта» гээшэһээнь ямагай зургаанһаа ерээ юм гү? Тиигээл һаань һалааб... мүнөөш суглаа хураал дээгүүр хараагаад орхижорхихогүйл байха» гэжэ һанахадаа Ондриин Одхон энэ орожо ерэһэн үбгэнһөө нээрээшье түбэгшөөжэ, айһандаа юм гү, али һогтуудаа юм гү, бүтүүл һалганадаһаниинь хүрэнэ.

— Зай, ябая,— гэжэ тэрэ Ондриин Одхондо Мороз үбгэн хандажа, шэрүүн хурса нюдөөрөө шүбгэдэжэ байба.

— Хайшаа? — гэжэ Ондриин Одхон мэгдэшэбэ.

— Правлени ошохобди. Тэндэ шиидхээд... Магад хуулиин газарта тушаахабди. Шинии зүндөө баһажа, сохижо байха хүнэй үрэ үхин үгы эндэшни, гэжэ Мороз үбгэн шангаршаба.

— Үгы, үгы... Хайрлыт, хэшээгыт. Би болёоб, ото болёоб. Энээнһээ хойшо, бурхан үзэг, архи уугаашье һаа, һамгаа сохихогүйб. Үгэеэ үгэнэб. Заһархаб. Нээрээ заһархаб,—гэжэ Ондриин үлти зала бусалшаһан тагалсагтал һалганажа, уйлаганан үбгэнэй хүлдэ унана.

Аймхайл амитан байнаш даа, юун бурхан дурдана гээшэб? Иимэ өөдэгүйхэн аад, эхэнэр хүниие доромжолжо байнал, энэ хара нохой» гэжэ Мороз үбгэн ойндоо жэрхэжэ:

— Бодо саашаа. Иимэ өөдэгүй, хүнэй хүлдэ һүгэдэдэг һалтагануур, аймхай амитадые харахаа болиһоор аяар дүшэ гаран жэл боложо байнаб. Ши муухай, хуушан сагай үртэһэн хаанаһаа бии болобо гээшэбши? Тьфу!—гэжэ Мороз үбгэн дураа гутангяар нёлбожорхёод. Ондриин Одхоной эбөөр дээгүүр һолжортор хүлөөрөө этэржэрхибэ. Тиигээд Мороз үбгэн тэрээнтэй балай гоёолдожо байха дуралгүй ха. ехээр жэрхэһэндээ сухалтайшаг боложо, Ондриин Одхоной олиггүй ута шахэнһээ татажа, хүл дээрэнь бодхоод, өөрынгөө хармаан сооһоо саарһа, гуурһа гаргажа:

— Энээн дээрэ бэпгэлши. Дахин архи уухаяа болёоб. һамтанайнгаа ойро хурьгааршье хүрэхэеэ болёоб. Хэрбээ энэ үгэһэн үгэеэ эбдээ һаамни, намайе сүүдэй ёһоор шиидхэг,—гэжэ захирба.

Ондриин Одхон үбгэнэй хэлэһэн үгэ бүхэниие унагаан дуһаангүй һалтанан байжа бэшэнэ.

Бэшэһэн саарһан дээрэнь Ондриин Одхоной гар табюулжа, тэрэ саарһан гуурһан хоёроо хармаандаа хээд. хармаандаа үшөө үлөөд ябаһан элдэб гоё конфетэ үхибүүдтэнь бэлэглээд, Мороз үбгэн гаража ошобо.

— Үбгэн аба, манайда орожо байгаарайт,—гэжэ үхибүүдэй эгээ ахань ехэл баяртай.

— Нээрээшье орожо байгаарайт. Мүнөө хүл хөөрсэг боложо байһан тула сайгаашье халаахаяа мартажархёоб,—гэжэ үхибүүдэй эхэ үбгэжөөлые урина.

— Зай, һайн байжа байгты. Танайда дахин ходо орожо байхаб. Энэ абыетнай шалгажа ерэхэб,—гэжэ Мороз үбгэн найдуулна.

Энэ хахасалга, үдэшэлгэдэ гансал Ондриин Одхон оролсоногүй, тугаарайхидаал адли айнги хэбэртэй, хүл дээрээ һалганажа байба.

— Зай, һайн байгты, баяртай!—гэбэ Мороз үбгэн.

— Баяртай, баяртай! — гэжэ эхэтэеэ хамта ехэ хүбүүниинь дуугарна.

«Энэ Таргалиг нютагта нэгэ архинша байһан хойноо үшөөшье байхадаа болохо. Мүн бэшэшье нютагуудта иимэрхүү хүнүүд дайралдадахадаа болохо бшуу даа. Магад, одоошье дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ болохо ха юм» гэжэ шэбшээд, Мороз үбгэн саашанхи замдаа шамдаба.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Захаамин.

«Комсомольская правда» газетын тусхай корреспондент Василий Песковой бэшэһэн «Шаги по росе» гэжэ ном 1964 ондо журналистикын талаар Ленинскэ шан олгохын тулада зууршалагдаа.

«Комсомольская правда» газетын хуудаһануудта урда тээнь толилогдоһон, В. Песковой репортажууд, очеркнууд, өөрынгөө сэдьхэл бодолые мэдүүлһэн богонихон шүлэгүүд, фоторассказууд энэ ном соо суглуулжа толилогдонхой.

Хүнүүдэй хуби заяан тухай, Братскын гидробарилгашад тухай, Каракумые хазаарлагшад тухай, Магаданай залуу хүбүүд тухай, шэнэ газар элдүүрилэгшэд болон эрдэмтэд тухай эдэ материалнууд соогоо корреспондент һонирхолтойгоор бэшэһэн байха юм. Тэрэ өөрынгөө зохёол[...] ажалша хүнүүдые алдаршуулна, тэдэниие [...] шон тойрон байһан байгаалиие магтан һайша[...] дурдана. Байгал далайн үзэсхэлэн һайхан тух[...] Мещерскэ разлив тухай. Дондохи намар тух[...] Москва шадарай ой модонууд тухай тэрэ бэшэ[...] Песков фото-зурагуудые олоор буулгадаг. Т[...]рэнэй фото-зурагууд угаа һонирхолтой зохидо[...] буулгагдаһан байдаг.

Блокнот болон фотоаппарат бариһан энэ эсэ[...] сусашагүй корреспондентые Советскэ Союз[...] эгээн холын нютагуудта хаража болохо бай[...] Тэрэ Антарктикада ехэ аяншалга хээд, һаях[...] бусажа ерээ.

Зураг дээрэ: В. Песков Антарктикада.

АПН-эй фото.

Олимпиадын гал улаабхилһаа[...]

ПАВЕЛ ПОПОВИЧ ИНСБРУГТА

ИНСБРУК, февралиин 7. (ТАСС-ай тусхай корр.). Хүндэтэ айлшаниие—советскэ космонавт, Советскэ Союзай Герой Павел Поповичые үбэлэй олимпиадын город энэ үглөөгүүр угтаа. Тироль гэжэ газар нютагай правительствын городой магистрадай, австро-советскэ хани барисаанай бүлгэмэй түлөөлэгшэ, Инсбругай хүн зон, Австриин болон гадаадын оронуудай журналистнууд Инсбругай түбэй вокзал дээрэ совет айлшаниие угтаа.

П. Попович олимпиадын хааг датар Инсбругта байха юм. Тэрэ олимпиадын санашадай город Зеефельдын «Шлосс-отель» гэжэ гостиница соо байха юм.

Үдэ багта конькишадай мүрысөөн дээрэ байжа, космонавт-4 олимпиадатай танилсажа эхилхэ юм.

СССР-һээ Австрида байдаг элшэн сайд В. И. Авилов, сэрэгэй атташе генерал-майор С. И. Ющенко совет космонавттай хамта Инсбрук ерэлсээ.

ИЛАЛТАНУУДАА ЭХЭ ОРОНДОО ЗОРЮУЛНАБДИ

ИНСБРУК, февралиин 7. (ТАСС-ай тусхай корр.). Советскэ олимпийскэ командада, үбэлэй олимпиадын чемпион дүрбэдэхеэ болоһон Лидия Скобликовада Никита Сергеевич Хрущевой бэшэг эльгээһэн тухай мэдээсэл олимпийскэ тосхон дотор сахилгаан түргэнөөр таража, бүгэдэ нийтын баяр баясхалан түрүүлээ.

Энэ хадаа ёһотойл һайндэр болоо. Никита Сергеевичын амаршалга, бидэнэртэ шэнэ амжалта туйлахые хүсэһэн хүсэлынь спортивна шэнэ габьяа гаргаха хэрэгтэ бидэниие зоригжуулна гээд хоккейгээр СССР-эй сүтлуулагдамал командын капитан В. Майоров олимпийскэ тосхоной залнуудай нэгэн соо сугларһан совет спортсменүүдтэ хэлэһэн байна.

Советскэ правительствые толгойлогшоһоо үнэн зүрхэнэй амаршалгые хүлеэһэн совет спортс[...]нүүдэй ехээр баясхалан хүрг[...] байһан тухай советскэ деле[...]циин хүтэлбэрилэгшэ Ю. [...]шин хэлэһэн байна.

КПСС-эй гэшүүн болоһонтой[...] дашарамдуулан Лидия Скобли[...]вае бултадаа халуунаар амар[...]лаа.

Скобликова үгэ хэлэхэд[...] агууехэ оронойнгоо нэрэдэ с[...] шадаашье хүрэдэг байхын тул[...] бидэнэр, совет спортсмену[...] бүхы юумэ хэхэбди гэжэ [...] дүүлээ.

СОВЕТ САНАШАДАЙ ИЛАЛ[...]

ИНСБРУК, февралиин [...] (ТАСС-ай тусхай корр.). Совет[...] команда 10 олимпийскэ ал[...] медальтай болоо. 3х5 километ[...] мүнөөдэр санаар урилдаахад[...] манай басагад илалта туйла[...] Алевтина Колчина, Евдокия Ме[...]шило, Клавдия Боярских га[...] нүгөөдүүлээ холо ахижа га[...] Совет санашад бүхы түрүүш[...] гурбан олимпийскэ шангууд[...] абаһан байна.

Эстафетэдэ хоёрдохи һуур[...] Швециин. гурбадахи—Финля[...]диин командануud эзэлээ.

Биб гэһэн гансаараа

Ульгэр

Хотондо ороһон шоно хүгшэн хониень абажа ябашоо. Харгыда ябаһан нэгэ хонин уйлана, гашуудана. Тэрээнтэй уулзаһан ямаан иигэжэ асууба:

— Ямар ехэ уйдхартайгаар бархирна гээшэбши?

— Уйлангүй яаха биб? Эсэгыем шоно абажа ябашоо! Шонотой үзэлдэхэеэ ошохом!

Ямаан хэлэнэ:

— Би ошолсоһуу! Эбэрни хурса ха юм.

Хонин гутаһан гашуудаһандаа, аюулһаашье айхаяа болишонхой.

— Хэрэггүй, биш гансаараа тэрэниие дор дарахаб,—гэнэ.

Алад саашаа ябад гээд Нохойтой дайралдаба.

Юунэй түлөө гашуудажа ябаһыень мэдэһэн нохой:

— Би шамтай ошолсохом. Шоно хоёр аханарыем барижа эдеэ.

— Шинии хэрэг бэшэ. Хором бусалаад ябана. Нэгэ нюдаралгаар тэрэниие мухарюулжархиха байхаб,—гэжэ хонин нохойе дүтэ үзэбэгүй.

Хонин шонотой туласалдахаяа ошобо. Ана мана, тэн тэрээ болосолдоод, жагсангүй хонин шонын хүнэһэн болошоо.

Нүхэрэйнгөө түлөө харюугаа абахаяа ямаан гүйжэ ошон гээд, гарюуһанай аманда орошоо.

Аха дүүнэрэйнгээ түлөө үһөө нэхэжэ ойдо гараһан нохой гэртээ тэхэреэгүй.

Ой соогуур гүйдэглэжэ ябаһан шоно: «Бүхы хонид, хамаг ямаад, булта нохой сугларжа намда добтолходоо илаха байһанаа таагаагүй. Тиигээ хадань бишье амиды үлэхэгүй һэм!».

Оршуулга.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсер[...]риин мэдээсэһэнэй ёһоор, му[...]дэр республика доторнай бага [...]гэ үүлэтэй байха, саһан орохо[...] Урда, мүн Байгал шадарай а[...] магуудта 16—21, хойто аймаг[...]та 23—28, бусад газар нюта[...]та 20—25, Улаан-Үдэ городто [...]лөөгүүр 35—37, үдэртөө 20-[...] градус хүйтэн болохоор багса[...]на.

Февралиин 10—11-нэй [...]нүүдтэ республика дотор үүл[...]шэг байха, урда аймагуудта [...] зэргээр саһан орохо. Зүг б[...]һөө һулашагаар һалхилха. Х[...] аймагуудта һүниндөө 37-[...] үдэртөө 23—28, урда аймагу[...] һүниндөө 29—34, үдэртөө 18-[...] градус хүйтэн байхаар хүлеэг[...]

ЖЭБЖЭЛТЫН ТОЛИ СОО—МУУХАЙ МЭХЭШЭН

Ульгэрлэһэн фельетон

Гэнэн хонгор хүнүүдые мэхэлжэ мэргэжэһэн зайгуул «лама», «бөөнэр» эндэ тэндэ үзэгдэнэ.

Үльгэр сооһоо
Үндын бодоошо
Мэшэеэһэн шарайтай,
Мэхэтэйхэн харасатай,
Жэбжээнэйн хүбүүн —
Жэбжэлтэ мэргэн
Шэдитэ ялагар
Шэнэхэн толидоо
Артелиин захын
Айлайхии оруулаад,
Хаража байтараа
Хабшаба мүрөө,
Урмаа таһаржа,
Урлаа жэмыбэ:
Мэхээр дүүрэһэн
Мэлигэр нюдэтэй
Булхагар хамартай,
Бууралтаһан толгойтой,
Шалхагар хасартай,
Шантагар уралтай.
Ехэхэн мүнгэ
Ебхытэр боогоод,
Хармаандаа саана
Хадагалан нюунхай,
Зайгуул «лама»
Заларанхай һуулай.

Сай, мяханда
Саала, тоһондо
Садашанхай,
Хүлһөө аршан,
Хөөрэнэ башатайгаар:
Оршолон тухай,
Ороолон тухай,
Табан халуун
Тама тухай,
Убэшэ, зоболон,
Үхэл тухай...
Һаяшаг үхэһэн
Һамга нэрлээд,
Түрэлөө олонгүй
Төөрижэ ябатараа
Шүдхэр боложо
Дүүрээ гэбэ,
Шүргынтнай араар
Харгытай гэбэ.
«Заһал уншуулжа
Зальбараагүй болтнай,
Шэшэрһэн бэетэй,
Шэбэнэһэн үгэтэй,
һанжуулһан үһэтэй,
һалтанаһан юумэ
һүниин харанхыда
һүүзылтэн ерэжэ,
Онгоошхо, үүдээртнай
Ородог болоод,
һажажа хэбтэхэдэтнай
һабардажа сошоохо,
Хүйтэн гараараа
Хүлһөөтнай татаха.
Тиихэдэнь удаан
Тэсэжэ шадахагүйт,
Нарантнай орохо,
Наһантнай дууһаха»,—
Гэжэ айлгаба
Гэрэй эзэниие—
Гэнэн хүгшөөе...
Жэрхэдэһээ хүрэжэ,
Жэхэгэд гэхээр,
Айдаһаа хүрэжэ
Араһаа агзайхаар
Хөөрэ хөөрэһөөр
Хүгшэн эжые
Батаганаа абаахайн
Бариһан шэнгеэр
Урга зангада
Оруулжархилай.

Этигэн айһан
Эжын гүйлтаар
Үзэл шоогоор
Үзөөд «лама»,
Уншалга-заһал
Уншажа эхилбэ.
Урлаа хүдэлгэн
Уншан гүбэрнэ.
«Ум-хум-пад»,—
Гэхэнь лэ гэнтэ
Гэнтэ дуулдана.
«Пад-суухаа» гэхэдээ
Пас ташана альгаяа.
Зайгуул мэхэшэн
Зальбарааша болон,
Анина нюдөө.
Альгаа хабсарна.
Шэрээ дээрэхи
Шэлтэй уһа руу
Үлеэжэ «аршаанлаад»,
Үгэхэдөө хэлэбэ:
«Гар, нюураа
Энээгээр угаагаад.
Газаа гаргажа
Хойшонь хаяхат,
Гай баршадтнай
Гансата арилха..,»
Дүбшэржэ, аашалжа,
Дүүргэбэ тииһээр.
Һүзэглэһэн хүгшөө
Һүгэдэн мүргэжэ,
Арбаад түхэриг
Адхуулба «ламада».
Мэргэн Жэбжэлтэ
Мэхэшэнэй замые
Анханһаань хойшо
Аржылгаад толидоо,
Ажаглан хараба.
Таба гурбан лэ
Тангад үзэг
Тал-мүл мэдэхэ,
Дасанда байгаагүй,
Жабданда һуугаагүй,
«Хум-падһаа» сааша
Хубхай хооһон аад,
Худал үгөөрөө,
Хуурмаг аашаараа
һүзэгтэй хүниие
һүгэдүүлжэ шададаг,
Таба — гурбыень
Татажа абадаг,
Зайгуул мэхэшэн,
Забхай һамгашан
Зайлашагүй мүн байлай.
Жэбжэлтэ нээрээһээ
Жэрхэшэбэ тэрээнһээ.
Хүмэдхөө буулгажа,
Хүрзэгэр болоод,
Эрид шууд
Иигэжэ шиидэбэ:
«Үглөө үглөөгүүр
Өөрөө ошожо,
Бархиран хиигалтар
Бажуугаад «ламые»,
Зоной урда
Зогсоон эшээгээд,
Шиигтэй зузаан
Шэбхэ малтуулжа,
Шэнэһэн сажан
Эсэтэрнь сабшуулжа.
Ажалай ёһотой
Амта танюулаад,
Хүдэлмэри хэдэг
Хүн болгохоб!
Хоёр гарайнгаа
Холотор хүдэлжэ,
Хоолойгоо хүлһөөрөө
Тэжээдэг болог!»
Эжыдэ Жэбжэлтэ
Иигэжэ захюулба:
«Абаралшан, мэхэшэндэ
Адхуулха мүнгөөрөө
Аша зээнэртээ
Аятай нааданхай,
Амтатай конфетэ
Абажа үгөөд,
Баярлахыень хаража,
Бахархадаг бологты».

Ш. НИМБУЕВ.

Зурагынь Ф. Балдаевай.

Һанагдаагүй һонин ушар

Бидэнэрэй хэмнайшье барон Мюнхаузенай ушаралта ябадал тухай номые ехэтэ һонирхон уншаһан, тиигээд: «Баһашье һанажа шадана даа! Яаһан шадамараар зохёонхой гээшэб!» гэһэн лэ байха. Теэд, энэмнай хуу зохёомол, хуу хооһон хаям..! Гэхэ зуура энэ намар нээрээһээл һонин, барон Мюнхаузенай ушаралта ябадал тухай ном соохидол адлирхуу, юумэн мүнөө баригдажа байһан Дархан хотодо болобо.

Дархан хотодо баригдажа байһан элеваторай үндэр башниин дээдэ дабхарнуудые прожекторнуудэй хурса гэрэл, һүниин харанхые хаха зуран, гэрэлтүүлжэ байба. Һүниин халаанһаа бусажа ябаһан хүдэлмэришэдтэ пулемедоор буудаһан шэнги абяан холоһоо бүдэхеэр дуулдаба.

Барилгашадай үглөөгүүр ажалдаа ошожо ябатар мүнөөхи башниин хажууда мэнэ гэһээр шаража эдимээр тарган гэгшын 15 галуун пүсхылдэжэ хэбтэбэ.

Юун болооб гэхэдэ, зэлэ татан урда зүг руу ниидэжэ ябаһан галуунууд хурса гэрэлдэ ёлгоодон һаргажа хана мүргөөд, ухэн унаһан байба. Зэлэ татан ниидэжэ ябаһан галуунуудай хоорондохи зайн яг адли байдаг тула пулемёдоор буудаһаншуу абяан дуулдаа ха юм.

«Бидэ өөһэдөөшье мэдээгүй ябаһаар суута Мюнхаузениие дууряан дагагшад болошобобди. Үнгэрхэдөө, олзолһон галуунайнгаа тоогой талаар тэрээнһээ үлүү гарабабди» — гэжэ галуунуудые олзолоошо барилгашад журналай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

«Современная Монголия»
гэжэ журналһаа абтаба.

Ажал хэдэггүй нэгэ залхуу хэһээгдэбэ

Улаан-Үдын ЛВРЗ-эйн 2-дохи участогай уужам дэлюун гудамжаар залуу нэгэ томо хүбүүн алхалагша һэн. Бүхэли үдэрөөрөө магазин, аптекэ, столовын хажуугаар эрьелдэхэ, юушье хэдэггүй аад, үйлсөөр урагша хойшоо алхалха.

Комсомольская үйлсын 2-дохи гэртэ байрлагшад энэ 23 наһатай, томо хүдэр хүбүүндэ нэгэтэ хэлээ һэн:

— Хүбүүн, юундэ ажал хэнэгүйбши?

Харин урдаһаань тэрэнь:

— Ажал хэхэ дурамгүй, гэртээ амар хэбтэгшэб. Хэбтэхэеэ залхуурбал, үйлсөөр зайгшаб,— гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусаа һэн.

— Ажал хэхэгүй гэжэ яаха юм? Юундэ дураншни үгыб? Эжышни инвалид, дүү басаганшни үшөө заа. Эхыншни пенси хаанаашье хүрэнэгүй. Энэ хүдэр, багжагар хүбүүн аад, ажал хэнгүй хэбтэхэ гэжэ юун гээшэб? — гэжэ нэгэ наһажаал эхэнэрэй хэлэхэдэ, тэрэнь:

— Ажал хэхэдээ нюргам үбдэдэг юм — гээ һэн.

— Яндуул ха юмши.

— Юун би яндуул байха хүнбиб. Хэндэшье мууе хэнэгүйб, гансал хүдэлөөгүй муутай аабзаб. Танай ямар хэрэг бэ? — гэжэ тэрэ хүбүүн ехэ сухалдаа гэлсэдэг.

Энэмнай бэеэр сула, багжагар томо Василий Зырянов байшоо. Улаан-Үдын Железнодорожно районой милициин таһагайхид Зыряновые хэдэ дахин дуудажа асараад, ажалда орохо тухайнь дурадхаһан юм. Харин Зырянов «ажалда орохоб, заатагүй орохоб» гэжэ байжа үгэеэ үгэһэн аад, мүнөө болотор ажал хэнгүй, хэсэжэ ябаа.

Железнодорожно районой арадай сүүд һаяхан Василий Зыряновые сүүдлэбэ. 1963 оной октябрь һараһаа хойшо Зырянов хаанашье ажаллаагүй. Ажалайнь дэбтэр абаад үзэхэдэ, «ажалда абтаа, ажалһаа сүлөөлэгдөө, гаргагдаа» гэһэн тэмдэгүүд тэндэнь дүүрэтэр бэшээтэй байба. Нэгэ дэбтэр багадаад, хоёрдохи дэбтэр дүүрэтэр бэшэгдэнхэй.

Зырянов нэгэ үедэ ЛВРЗ-дэ, судна заһабарилгын заводто, промкомбинадта, трамвайн управлени, мүн бусадшье предприятинуудта ажаллаа. Теэд нэгэ газартаа үни тогтожо шададаггүй, ажалһаа гээгдээд, үгышье һаа, өөрынгөө дураар ажалаа хаяһан байдаг.

Зырянов 23 наһатай, бэеэр элүүр энхэ хүн. Арайшье гэжэ 4 класс дүүргэһэн нэрэтэй болоод, һайса зайгуултаһан.

Сүүд Василий Зыряновые хатуугаар хэһээбэ. Ажал хэнгүй, aараг ябадал гарган, зайгуултажа ябаһанайнгаа түлөө Зырянов тусхай газарта ажал хүдэлмэри заатагүй хэжэ байхаар 5 жэлэй болзороор сүлэгдэбэ.

П. Сыромятников,
Улаан-Үдын Железнодорожно районой милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

Хилын саанаһаа

Парламентда сайлалга болоо

ЛОНДОН, февралиин 7. (ТАСС). Эндэ ерээд байһан түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешкова англо-советскэ парламентскэ бүлэгэй уряалаар, мүнөөдэр общинануудай палатада ороо. Совет айлшанай хүндэлэлдэ зорюулагдажа, эмхидхэгдэһэн сайлалга дээрэ 40 шахуу парламетаринууд байлсаа. В. Николаева-Терешковатай сүг ябалсаһан СССР-һээ Великобританида байдаг элшэн сайд А. А. Солдатов, советскэ посольствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд общинануудай палатын байшангые хараа, заседаниин зал соо ороо.

Англиин министрнүүд зүбшэл хэнэ

ЛОНДОН, февралиин 7. (ТАСС). Англиин кабинедэй хүтэлбэрилхы министрнүүдэй зүблөөн мүнөөдэр боложо, Кипрэй асуудал зүбшэн хэлсээ гэжэ Пресс Ассошиэйшн агентствын шэнжэлэгшэ мэдээсэнэ.

Хүйтэн дай һүжэрөөһэн ааша

Фидель КАСТРЫН мэдүүлгэ

ГАВАНА, февралиин 7. (ТАСС). Гаванада президентын ордон соо үсэгэлдэр үдэшэ пресс-конференци боложо, тэрээн дээрэ Кубын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлээ. Тиихэдээ Кубын загаһа агналгын дүрбэн судные, тэдэнэй экипажые Холбоото Штадуудай бариһантай дашарамдуулан, Кубын правительствын баримталжа байһан хараа бодолые гадаадын оронуудай журналистнуудта тэрэ тайлбарилжа үгөө.

Һүүлэй үедэ бидэнэр хэдэн судануудые бүтээжэ, загаһа барилгынгаа флодые хүгжөөгөөбди.

Һүүлшын һаранууудта бидэнэр нилээд һамдуу оршон байдалда ажаһуугаабди. Бүхы оронуудай ашаглаха архэтэй уһан сооһоо Кубын загаһа агналгын суднануудые барилга хадаа Кубада эсэргүүгээр хүйтэн дай һүжэрөөһэн ааша, ээрхэг түримхэй ябуулга болоно гээд Фидель Кастро мэдүүлээ.

Холбоото Штадууд бүхы оронуудай ашаглаха архэтэй уһан сооһоо манай загаһа агналгын суднануудые барижа, тэдэнэй экипажуудые арестовалаа гээд тэрэ хэлээ.

Энээнтэй дашарамдуулан, Кубын правительство харюугай хэмжээ абаха баатай болоо. Уласхоорондын ямар нэгэн хэлсээгээр уялга абаашьегүй һаа, Гуантанамо гэжэ далайн-сэрэгэй баазые табан жэлэй турша соо уһаар хангажа байгаабди гээд Фидель Кастро саашань хэлээ. Энэ баазые уһаар хангахаяа болихо гэжэ Кубын правитель[...]во шиидхээ гээд премьер-минис[...] хэлээ. Предприятинууд болон [...]рэгэй түхеэрэлгэнүүдтэ уһан [...]тэхээ болихо байһаниинь ойл[...]ҫотой. Харин хүн зониинь уһ[...] хангагдадаг зандаа байха [...] тэрэ заагаа.

Суднануудые барилга түбэ[...] хойшолонтой байжа магад, тэ[...]нэй түлөө зэмые Холбоото Ш[...]дууд бүрин дааха байна т[...] Фидель Кастро саашань тэм[...]лээ. Холбоото Штадууд ма[...] бишыхан ороние айлгаха г[...] оролдоно, зүгөөр хүсэ хэрэг[...] тэдэнэр юушье туйлажа шада[...]гүй, бидэнэр ямаршье буулта [...]хэгүйбди гээд тэрэ заагаа.

МОЗАМБИК БУУ ЗЭБСЭГЭЭ ХУРЯАХАГҮЙ

НАЙРОБИ, февралиин 6. (ТАСС). Салазарай фашис правительстватай хэлсээ хэхэ саг үнгэрэн ошоо. Мозамбигай Африканска национальна союз гэжэ парти (МАНУ) Мозамбигай политическэ бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй эсэслэн илаха хүрэтэр буу зэбсэгээ хуряахагүй гээд Момбаста (Кени) ерээд байһан МАНУ-гай президент Лукас Фаренанд[...] мэдүүлээ. Мозамбигай африканецууд эрхэ сүлөө дары олгохо эрилтэ хэнэ гээд үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Редактор
Ц. О. ОЧИРО[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. реда[...]тора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийно[...] жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и парти[...]ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсельк[...]ров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и перев[...]дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совет[...] Министров Бурятской АССР.

Н00034. Зак. № 148.